

Jag återkommer imorgon då Karlsson är på jobb

En fenomenografisk undersökning om hur det multiprofessionella samarbetet fungerar gällande förebyggande av ungdomsbrottslighet på Åland.

Richard Englund

2/2021

Författare		Examen
Richard Englund		Polis (YH)
Publikationens namn		Offentlighetsgrad
Jag återkommer imorgon då Karlsson är på jobb – En fenomenografisk undersökning om hur det multiprofessionella samarbetet fungerar gällande förebyggande av ungdomsbrottslighet på Åland.		Offentligt
Handledare		Lärdomsprovets form
Jordan, Sabina & Nylund, Kjell		Undersökande lärdomsprov
Referat		
<p>I den här undersökningen behandlas uppfattningar om hur olika aktörer anser att det myndighetsöverskridande samarbetet gällande ungdomsbrottslighet fungerar på Åland. I undersökningen lyfts fram vad som finns stadgat i lag om att samarbete skall företas samt teori om hur ett välfungerande samarbete realiseras. Undersökningen är avgränsad till landskapet Åland som har egen lagstiftningsbehörighet för allmän ordning och säkerhet så väl som socialvård. Därför kan resultatet inte direkt jämföras med kommuner i övriga landskap i Finland. Till teoridelen har även verksamhetsmodeller som används i fasta Finland samt i Sverige lyfts fram.</p> <p>Någon liknande undersökning i ämnet på samma geografiska område har inte gjorts och därav kan denna undersökning anses vara viktig för att de olika aktörernas åsikter skall framhävas.</p> <p>För att samla in information till undersökningen har jag utfört sex kvalitativa intervjuer med poliser, arbetar vid barnskyddet samt socialarbetare som arbetar på fältet. Resultatet presenteras enligt hur informanterna anser att samarbetet fungerar just nu, hur de skulle vilja se att samarbetet utvecklas samt vad deras inställning är till en mer strukturerad verksamhetsmodell för samarbetet.</p>		
Sidantal	Månad och år då granskning har skett	Lärdomsprovets kod (OPS)
54 + 1	Februari 2021	YH2018LP
Nyckelord		
Samarbete, Ungdomsbrottslighet, Multiprofessionellt, Polis, Socialmyndigheter, Åland.		

Author	Degree	
Richard Englund	Polis (YH)	
Name of the publication	Publicity degree	
Jag återkommer imorgon då Karlsson är på jobb – En fenomenografisk undersökning om hur det multiprofessionella samarbetet fungerar gällande förebyggande av ungdomsbrottslighet på Åland.	Public	
Supervisors	The thesis is a:	
Jordan, Sabina & Nylund, Kjell	Theoretical thesis	
Abstract		
<p>In this research opinions from different participants on how they find the multi-professional cooperation regarding youth crime operate on Åland islands are processed. In this research, what is stipulated in law about cooperation for the authorities and theory on how a well-functioning cooperation should look like is featured. The research is limited to the province of Åland islands, which has its own legislative competence in public order and safety as well as social security. Therefor the result cannot directly be compared to other provinces in Finland. The theory also contents business models from the mainland of Finland and also from Sweden.</p> <p>No such research has been made in the same geographical area and therefor this research can be considered important, in order to reveal the opinions of the participants</p> <p>To collect information to the research I have made six qualitative interviews with police constables, workers at the child protection unit and social worker on the field. The result is presented based on how the informants consider the cooperation functions as for now, how they would like the cooperation to develop and what their opinion is about a more structured business model for the cooperation.</p>		
Nuber of pages	Month and year when the review took place	Thesis code (OPS)
54 + 1	February 2021	YH2018LP
Keywords		
Cooperation, Youth crime, Multi-professional, Police, Social authority, Åland islands.		

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	1
1.1	Syfte.....	3
1.2	Begrepp	3
1.3	Avgränsning	4
1.4	Tidigare forskning	4
2	TEORIBAKGRUND	6
2.1	Ungdomsbrottslighet	6
2.2	Samarbete	8
2.2.1	Lagrum för Ålands polismyndighets samarbete med andra aktörer	11
2.2.2	Lagrum för Socialmyndigheternas samarbete med andra aktörer.....	12
2.3	Verksamhetsmodeller för förebyggande verksamhet.....	12
2.3.1	Ankarverksamheten.....	12
2.3.2	MARAK – Multiprofessionell riskbedömning	13
2.3.3	TiNk – Trygg i Norrtälje Kommun.....	14
2.3.4	SIG – Sociala InsatsGruppen	15
3	ARBETET MED UNGDOMAR PÅ ÅLAND IDAG	16
3.1	Situationen vid polisen gällande arbete med ungdomar.....	16
3.2	Situationen vid de sociala myndigheterna gällande arbete med ungdomar	17
3.3	Övriga aktörer som arbetar med ungdomar.....	18
3.4	Samarbetet på Åland idag.....	18
4	MATERIAL OCH METOD	19
4.1	Hermeneutik	19
4.1.1	Fenomenografi	21
4.2	Informationsinsamling.....	22
4.3	Val av informanter.....	23
4.4	Bearbetning av materialet.....	24
4.5	Forskningsetik	26
4.6	Validitet och reliabilitet.....	27
5	RESULTAT	27
5.1	Utvecklingsområden.....	30
5.2	En verksamhetsmodell för Åland	40
6	SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	43
	REFERENSER.....	48
	BILAGOR.....	51

1 INLEDNING

Redan under min tidigare arbetskarriär inom skolvärlden samt under arbetspraktiken från Polisyrkeshögskolan har jag upplevt att olika myndigheters *samarbete* med varandra vad gäller ungdomsbrottslighet inte fungerar optimalt. Flera aktörer jag talat med anser att en stor del av kontakten till andra myndigheter delvis är personbunden. Hur samarbetet realiseras beror med andra ord på vem som råkar arbeta där och då vid de olika myndigheterna, när det uppstår behov av att kontakta andra myndigheter. Titeln på lärdomsprovet har uppdragats för att spegla en av informanternas syn på det åländska samhället och de personliga kontakter det är uppbyggt på. Med detta beaktat har jag valt att undersöka behovet av ett mer strukturerat *multiprofessionellt samarbete* gällande den brottsförebyggande verksamheten för ungdomar i det autonoma landskapet Åland.

”Stödet och tjänsterna för unga som begår upprepade brott är utspridda och effekterna av dem följs inte upp” (Statsrådet 2019a). Det har konstaterats att mer uppmärksamhet bör ägnas åt att stödja, rehabilitera och ge eftervård till unga som begår brott. Som det antyds i Statsrådets pressmeddelande (209/2019), varierar strukturen för arbetet kring hur kommunerna ingriper då unga har begått brott. (Statsrådet 2019.)

En verksamhetsmodell som lyfts fram i pressmeddelandet (209/2019), som nämnts ovan, är *Ankarverksamheten*. Ankarverksamheten används i en tredjedel av de kartlagda kommunerna i rapporten *Vem ingriper när unga begår brott? – Yrkesmänniskornas och de ungas synpunkter på tjänsterna samt tjänsterna ur kostnadssynvinkel* (Statsrådet 2019b). Ankarverksamheten, som är ett multiprofessionellt myndighetssamarbete inom vilket man arbetar för ungdomars välmående, kommer närmare beskrivas i avsnitt 2.3.1 (Ankarverksamhet 2020). I pressmeddelandet (209/2019) framkommer att det utvecklas verksamhetsmodeller för hur stöd ska ges till unga personer som upprepade gånger begår brott. Målet med stödet är att unga personer ska ha möjligheten att leva ett liv utan brott. (Statsrådet 2019a.)

Både pressmeddelandet och studien som nämns ovan berör de kommuner som hör under Statsrådet, det vill säga Finlands regering. Det autonoma landskapet Åland som har egen lagstiftning gällande bland annat socialvård samt allmän ordning och säkerhet har möjlighet att arbeta fram en egen verksamhetsmodell för hur arbetet med ungdomar ska ske.

I ett multiprofessionellt samarbete deltar aktörer från flera myndigheter och tredje sektorn. Gällande förebyggande verksamhet för ungdomsbrottslighet deltar bland annat polisen,

socialmyndigheten, sjukvården, skolor och olika ideella föreningar. I undersökningen kommer jag att lyfta fram fyra verksamhetsmodeller för multiprofessionellt samarbete som används på andra ställen än Åland, eftersom det inte finns någon inarbetad modell på Åland idag. Verksamhetsmodellerna jag har valt att lyfta fram är både från fasta Finland samt Sverige och de redogörs för i delkapitel 2.3. Orsaken till att jag har valt modeller från både fastlandet och Sverige är för att Åland som samhälle ofta kombinerar modeller från bådadera länder.

Med undersökningen strävar jag att presentera ett resultat som kan användas som underlag för vidare forskning inom ämnet. I det långsiktiga arbetet strävar jag efter att de olika aktörernas åsikter som kommer att presenteras i arbetet, tillsammans med vidare forskning, kan ligga som grund för en eventuell revidering av samarbetet för myndigheters och övriga aktörers arbete med ungdomsbrottslighet på Åland.

Jag var intresserad av ämnet redan innan jag sökte till Polisyrkeshögskolan och har därför valt att skriva mitt lärdomsprov så att det tangerar ämnet. Jag fick inom mitt tidigare arbete inom skolor erfara att samarbetet med aktörer som socialen, psykiatrin och barnskyddet gällande skolelevers utåtagerande beteende var bristfälligt och såg att viljan fanns hos flera aktörer att göra ett grundligare arbete men att byråkratin kom emellan. Därför är mina förhoppningar med det här arbetet att det kan ge ett positivt resultat för samarbete mellan myndigheter i framtiden.

Nyttan med undersökningen för min egen del är att jag får en bättre insikt i hur de andra myndigheterna tänker kring samarbete gällande ungdomars brottsförebyggande verksamhet. Jag kommer även genom arbetet skapa ett kontaktnät till de olika aktörerna som kan komma att gynna min egen karriär inom polisen. För polisorganisationens del är nyttan i samma form som min personliga, dels att få en bättre insikt i de olika aktörernas arbetssätt och hur de vill se samarbetet aktörerna emellan, dels att få ett bättre kontaktnät. Det kan antas att flera enskilda polismän redan har en god insikt i tidigare nämnda fördelar med undersökningen, men genom det här arbetet kan den informationen delas med hela organisationen. Samhällsnyttan som tillkommer genom den här undersökningen är att de olika aktörerna inom ungdomsbrottsförebyggande verksamhet får en bättre uppfattning om hur samarbetet eventuellt kan göras smidigare. Denna vetenskapliga undersökning kan ge underlag till vidare undersökningar inom ämnet eller direkt komma att bli underlag vid utarbetandet av en verksamhetsmodell för ett multiprofessionellt samarbete för ungdomsbrottsförebyggande verksamhet.

1.1 Syfte

Syftet med min undersökning är att ta reda på hur samarbetet mellan olika aktörer inom förebyggande av ungdomsbrottslighet uppfattas av aktörerna själva inom landskapet Åland i dagsläget. Ytterligare kommer jag utreda vad de olika aktörernas syn är, på hur samarbetet kunde förbättras ifall det behovet finns. De centrala frågorna jag kommer arbeta kring i den här undersökningen är:

1. Är de olika aktörerna inom förebyggande verksamheten gällande ungdomars brottslighet nöjda med hur samarbetet fungerar på Åland idag?
2. Om de olika aktörerna på Åland vill se att samarbetet förändras, på vilket sätt skulle de istället vilja att samarbetet fungerar?
3. Skulle en modell liknande Ankarverksamheten, TiNk eller SIG lämpa sig på Åland enligt de olika aktörerna inom ungdomars brottsförebyggande verksamhet?

1.2 Begrepp

Ankkuri – Ankarverksamhet: En verksamhetsmodell för multiprofessionellt myndighetssamarbete kring ungdomars brottslighet.

Brott: En straffbar handling.

Fältare: En socialarbetare som arbetar med nära förebyggande arbete med ungdomar på Åland.

Förebyggande verksamhet: Arbeta för att motverka något innan det sker.

MARAK – moniammatillinen riskinarviointi: Multiprofessionell riskbedömning. En verksamhetsmodell för riskbedömning och multiprofessionellt arbete för att hjälpa offer för våld inom parrelationer.

Multiprofessionellt myndighetssamarbete: Då flera än två myndigheter samarbetar.

Normbrytande beteende: Ett beteende som inte behöver vara brottsligt, men bryter mot normer och regler.

Samarbete: Då ett arbete utförs av två eller fler parter tillsammans.

SIG: Sociala Insatsgruppen, en verksamhetsmodell i Sverige med fokus på personer som är i riskzonen för att påbörja en kriminell livsstil.

TiNk: Trygg i Norrtälje kommun, en verksamhetsmodell i Norrtälje kommun, där en trygghetsavdelning har skapats för att arbeta för att Norrtälje ska vara Sveriges tryggaste kommun.

Ungdomar: Personer som är 15 – 17 år.

1.3 Avgränsning

I undersökningen behandlas multiprofessionellt myndighetssamarbete gällande förebyggande av ungdomars brottslighet på Åland och undersökningen har därför geografiskt avgränsats till landskapet Åland. Åland har en särställning i Finland eftersom landskapet är autonomt och har egen lagstiftningsbehörighet, ett lagting och en landskapsregering. Lagtinget har lagstiftande behörighet inom flera områden som exempelvis socialvård och allmän ordning och säkerhet. Åland har en egen polismyndighet med en egen polisstyrelse som är tillsatt av landskapsregeringen. Eftersom Åland har egen lagstiftningsbehörighet gällande både allmän ordning och säkerhet samt socialvård har jag valt att undersöka hur samarbetet gällande förebyggande verksamhet av ungdomsbrottslighet fungerar på Åland. Den del av teoribakgrunden som berör verksamhetsmodeller som existerar i övriga delar av landet kommer att grundas på hur just de fungerar på de områdena och därmed fastländsk lagstiftning.

Innehållet i undersökningen består av människors subjektiva åsikter angående hur samarbetet mellan myndigheter fungerar vad gäller förebyggande av ungdomars brottslighet. Resultatet av undersökningen kommer inte att bli en färdig verksamhetsmodell som kan tillämpas på Åland vad gäller förebyggande av ungdomsbrottslighet, eftersom undersökningen i sådant fall skulle bli för omfattande. Undersökningens resultat kommer att avgränsas till de olika aktörernas åsikter om hur samarbetet fungerar samt deras inställning till en utveckling av samarbetet kring förebyggande verksamhet gällande ungdomars brottslighet. Därav kan resultatet användas till en eventuell utveckling av samarbetet gällande förebyggande av ungdomsbrottslighet.

1.4 Tidigare forskning

Innan jag påbörjade denna undersökning har jag bekantat mig med tidigare undersökningar som tangerar samma ämne eller delar av undersökningen. Jag har bland annat bekantat mig med studierna *Förebyggande polisarbete i Raseborg* (Huldén 2019), *Hur den professionella*

kan förebygga ungdomsvåld (Harju 2013), *Ett plus ett blir mer än två* (Sjöberg 2018) och *Våld i nära relationer* (Sandell 2017). Nedan kommer jag kort redogöra för vad dessa underökningar handlar om.

Huldén (2019) har gjort ett operativt lärdomsprov vid Polisyreshögskolan på högre yrkeshögskolenivå, som har som syfte att utveckla det redan befintliga arbetet kring förebyggande verksamhet. I sitt arbete har Huldén bland annat nämnt Inrikesministeriets redogörelse för den inre säkerheten i landet och belyst faktumet att det är Inrikesministeriet som är uppdragsgivare och bestämmer vad polisen ska rikta sin verksamhet mot. I arbetet nämns även Ankarverksamheten och för och nackdelar gällande den ifall den skulle användas i Raseborgs polisstations verksamhetsområde. (Huldén 2019.)

Harju (2013) har gjort en litteraturstudie vid Arcada som berör ungdomsbrottslighet och främst hur professionella kan förebygga detta fenomen. I sitt arbete framhäver Harju (2013) vikten av relationsbyggande arbete redan i ett tidigt skede och att skapa ett förtroende för myndigheter hos barnen. I studien nämns även förebyggande av ungdomsbrottslighet genom att arbeta med föräldrarna. (Harju 2013.)

Sjöberg (2018) har utfört en kvalitativ studie vid Polisyreshögskolan om hur samarbetet mellan polisen och gränsbevakningen i Österbotten fungerar gällande trafikövervakning. Det som berör min undersökning är det som Sjöberg har redogjort om samarbete samt svar som informanterna gett. I arbetet nämns bland annat lagrum som förpliktigar både polisen samt gränsbevakningen att samarbeta. En intressant sak som informanterna belyser är att samarbetet fungerar bra på grund av att man lär känna varandra bättre genom tätare samarbete samt att de olika myndigheternas befogenheter kompletterar varandra. Från informanternas svar kan man förstå att en stor del av samarbetet sker genom personliga kontakter mellan aktörer utan att cheferna blandas in. (Sjöberg 2018.)

Sandell (2017) har vid Polisyreshögskolan gjort en kvalitativ studie om hur personer vid andra myndigheter uppfattar samarbetet med Ålands polismyndighet gällande våld i nära relationer. I arbetet nämns ett antal modeller för riskbedömning och en av dem är MARAK, som även är en modell för samarbete. I arbetet lyfts problematiken kring tystnadsplikten fram då det gäller samarbete mellan myndigheter. (Sandell 2017.)

2 TEORIBAKGRUND

I det här kapitlet kommer jag att behandla bakgrundsteori som fungerar som underlag till den här undersökningen. Jag kommer först att redogöra för begreppet *ungdomsbrottslighet*. Därefter kommer jag att beskriva vad som är stadgat i lag för polisen respektive socialmyndigheten gällande samarbete och förebyggande verksamhet. Efter det kommer jag att redogöra för modeller av myndighetssamarbete som används på andra ställen än Landskapet Åland.

2.1 Ungdomsbrottslighet

Brottslighet eller mönster i beteende som liknar brottslighet finns hos personer i alla åldrar. Med ungdomsbrottslighet menar jag i det här fallet personer som är 15 – 17 år och utför en brottslig handling. Studier som gjorts i Sverige påvisar att en stor del personer som någon gång i livet har gjort en brottslig handling har gjort det som ung (Andershed m.fl. 2010, 25). Eftersom andelen ungdomar bland hela befolkningen är liten jämfört med andra åldersgrupper, som barn och vuxna, framhävs inte ungdomsbrottsligheten som ett stort problem om man beaktar vilken ålder brottslingar är i. Om man däremot jämför andelen ungdomar gentemot andelen vuxna som begår brott så är andelen ungdomar som begår brott större. (Andershed m.fl. 2010, 25.) Brottsförebyggande arbete anses vara essentiellt, speciellt förebyggande av ungdomsbrottslighet anses vara av stor vikt, vilket kommer tydliggöras i avsnitten nedan.

Risk för långvarigt problem

När man behandlar ungdomsbrottslighet kan man även ta i beaktande *normbrytande beteende*. Normbrytande beteende behöver inte vara något brottsligt. Däremot kan ett beteende bryta mot normer, så kallade *oskrivna regler*. Allvarligt normbrytande beteende hos barn och ungdomar ökar risken för att ett kriminellt beteende utvecklas och fortsätter. Ju tidigare detta beteende utvecklas, desto större är risken att ett kriminellt beteende fortsätter genom livet. (Andershed m.fl. 2010, 27.)

Utöver att det finns en risk för att kriminellt beteende fortsätter i vuxenlivet, kan även ett tidigt normbrytande beteende resultera i andra problem i livet. Exempel på fortsatta problem i livet kan vara låg utbildningsnivå som kan leda till arbetslöshet. Det kan även innebära problem med både den psykiska och fysiska hälsan. En följd kan vara att det ger svårigheter att anpassa sig till samhället och man kan få problem i form av konflikter med närstående. Risken för långvariga problem hänger ihop med hur tidigt man skapat ett allvarligt normbrytande beteende eller kriminellt beteende, det vill säga att ju tidigare man skapat

beteendet, desto större är risken att man får något av dessa problem i vuxenlivet. (Andershed m.fl. 2010, 28.)

Risk- och skyddsfaktorer

På frågan varför ungdomar begår brott finns inget entydigt svar. Däremot kan man spekulera i att det finns olika så kallade *riskfaktorer* som kan påverka människors beteende. En riskfaktor är en faktor som ökar risken för någonting. I den här texten behandlar jag riskfaktorer för kriminellt beteende eller allvarligt normbrytande beteende. Dessa riskfaktorer kan vara händelser, förhållanden eller egenskaper som påverkar individens benägenhet att börja och fortsätta med kriminellt beteende. Att riskfaktorer finns hos en individ betyder inte automatiskt att individen kommer utveckla ett kriminellt beteende, men däremot höjer det sannolikheten eller med andra ord risken. (Andershed m.fl. 2010, 29.)

På samma sätt som det finns faktorer som höjer risken, så finns det även faktorer som minskar sannolikheten att ett negativt beteende utvecklas. Dessa faktorer kallas för *skyddsfaktorer*. Skyddsfaktorer är, precis som riskfaktorer, olika händelser, förhållanden och egenskaper hos individen. (Andershed m.fl. 2010, 29.) Ett exempel på en skyddande faktor kan vara att man har en stabil relation till sina föräldrar. Precis som för riskfaktorer kan en individ ha flera skyddande faktorer som tillsammans minskar sannolikheten för att ett kriminellt beteende utvecklas (Andershed m.fl. 2010, 29).

Det går inte med dagens forskning att precisera vilken eller vilka riskfaktorer eller skyddsfaktorer som har störst påverkan för att ett kriminellt beteende framkallas hos en individ. Det tyder dock på att faktorer som finns hos individen, den unga personen, själv och den närmaste omgivningen spelar stor roll. Ett exempel på en faktor hos individen kan vara impulsivitet. Faktorer i den närmaste omgivningen kan vara familjeband och med åldern utvidgas omgivningen och sociala relationer till vänner får en större roll. Många faktorer kan ta sig en roll som endera riskfaktorer eller skyddsfaktorer. Familjeband som är starka och av varm natur fungerar exempelvis som en skyddsfaktor. Om familjebanden däremot är svaga eller helt uteblivna kan dessa fungera som en riskfaktor. (Andershed m.fl. 2010, 29 – 32.)

Insatser mot ungdomsbrottslighet

Barn och ungdomar som begått brott eller utfört en brottslig handling behandlas sällan efter samma principer som vuxna som begår brott och skillnaderna beträffande hur unga förbrytare behandlas är stor mellan olika länder. Som exempel kan åldern från när en person kan stå till svars för sina handlingar i en domstol variera från 7 – 15 år. Även åldern från när

man döms efter samma straffskala som en vuxen person skiljer sig mellan länderna. I många länder är det från 18 år¹ och uppåt, som man döms enligt normal straffskala men det förekommer i vissa länder att personer under 18 år kan få ett strängare straff. Det finns även skillnader mellan länder beträffande vem som behandlar ett ärende där en ung person står som svarande. I Skandinavien behandlas ungdomars ärenden i samma domstol som vuxna, medan det i England finns ungdomsdomstolar. I Skottland är det de sociala myndigheterna som har ansvaret för utdömande av straff för ungdomar. (Andershed m.fl. 2010, 42 – 43.)

För ungdomar som redan begått ett brott finns det i *strafflagen* (FFS 1889/39) stadgat att de kan dömas till ungdomsstraff då böter inte är en tillräcklig åtgärd och ett ovillkorligt fängelsestraff anses vara oskäligt. Ett ungdomsstraff är mellan fyra och tolv månader långt och det innefattar att den unga personen som döms till det skall delta i bestämda uppgifter och program som främjar social handlingsförmåga. I *lag om verkställighet av samhällspåföljder* (FFS 2015/400) är det även bestämt att ungdomar som dömts till ett ungdomsstraff måste vara nyktra då de är på övervakarmötena, på arbetsplatsen, på rehabilitering eller på utbildning som bestämts i det utdelade ungdomsstraffet. Hittills har det i arbetet redogjorts för insatser mot ungdomsbrottslighet som tas i bruk efter att en ung person begått ett brott. I kapitel 3 kommer jag att närmare redogöra för förebyggande arbete som utförs av aktörer på Åland idag.

2.2 Samarbete

Substantivet *samarbete* definieras i *Svensk ordbok* som ett ”arbete som bedrivs av två eller flera tillsammans med gemensamt syfte”. Således kan det antas att när ett samarbete skall genomföras ligger det i alla de samarbetande parternas intresse att målet uppnås. (SO 2009.)

En synonym till samarbete är ordet *samverkan*. Samverkan bygger på att man löser problem tillsammans och att man lär sig av varandra. När man genom samverkan välkomnar andras tänkande och åsikter kan man lära sig om deras styrkor och svagheter, man kan se saker ur ett annat perspektiv och effektivisera nytänkandet. Samverkan är resultatet av *samordning* och *samarbete*, och samordning ger struktur och möjlighet att samarbeta. (Statskontoret 2017, 5)

Gällande brottsförebyggande arbete kan man beskriva samverkan som en process likt en cirkel som delas in i fem steg, steg 1 *initiera och ingå samverkan*, steg 2 *egna förberedelser*, steg 3 *gemensamma förberedelser*, steg 4 *genomförande* och steg 5 *uppföljning*. När arbetet

---

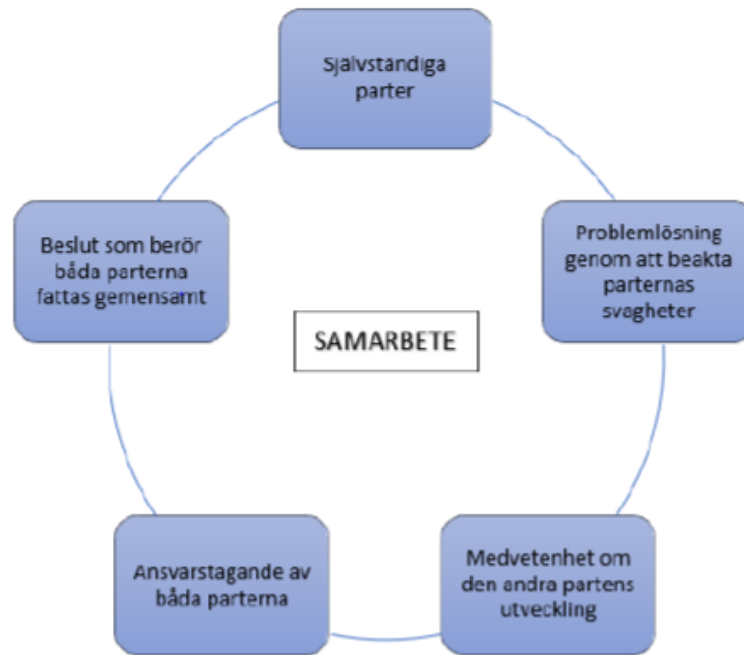
¹ I Finland ska en person under 18 år som begått ett brott dömas till högst tre fjärdedelar av det maximala straffet som föreskrivs för brottet.

väl har initierats behöver det inte alltid fortskrida i en viss ordning utan processen kan fortsätta både framåt och bakåt beroende på ny information som genereras.

- *Steg 1 Initiera och ingå samverkan:* Två eller fler organisationer bestämmer sig för att ingå ett samarbete. Organisationerna utser samordnare inom sin egen organisation. En struktur för samarbetet skapas.
- *Steg 2 Egna förberedelser:* Varje organisation upprättar en lägesbild gällande det som man ska samarbeta kring. Organisationerna kartlägger sina förutsättningar, exempelvis ekonomiska förutsättningar för att utföra samarbetet.
- *Steg 3 Gemensamma förberedelser:* Man slår samman organisationernas lägesbilder och analyserar problemen och orsakerna. Organisationerna gör en överenskommelse om inriktning och fokusområde för arbetet.
- *Steg 4 Genomförande:* Organisationerna skapar en struktur för hur arbetet ska genomföras operativt. Gemensamma konkreta mål utformas. Genomförandet protokollförs för kommande uppföljning.
- *Steg 5 Uppföljning:* Detta steg är inte det sista i ledet utan sker kontinuerligt i varje steg för att hela tiden upprätthålla en lägesbild och se effekten av samarbetet.

Syftet med samverkan är ”att åstadkomma något mer än vad ena parten ensam kan åstadkomma”. Man skapar med andra ord ett mervärde. (Brottsförebyggande rådet 2016, 4 – 9)

För att ett samarbete ska fungera kan man enligt Grays teori uppfatta att fem kategorier ska uppfyllas. I figur 1 illustreras Grays teori enligt Fyall och Garrod (2005, refererad i Ekblad 2015.) Ett gott samarbete kan ses som resultatet av att de kategorierna i yttre delen av cirkeln i figur 1 uppfylls.

Figur 1 Grays teori (Fyall & Garrod 2005, illustrerad i Sjöberg 2018).

Samarbete grundar sig på att *Självständiga parter* som redan tidigare jobbar för samma mål initierar ett gemensamt arbete. Inom samarbetet sker *Problemlösning genom att beakta parternas svagheter* och samtidigt varandras styrkor för att kunna kartlägga vem som kan göra vad. I ett lyckat samarbete är det viktigt att man har en *Medvetenhet om den andra partens utveckling* för att exempelvis veta ifall den andra partens möjligheter att utföra uppgifter förändras. *Ansvarstagande av båda parterna* är viktigt för att det inte ska bli så att det bara är den ena parten som planerar, verkställer och följer upp allting. Att *Beslut som berör båda parterna fattas gemensamt* är viktigt att ha på klart från början eftersom risken är att någondera parten drar sig ur samarbetet om den ena parten på egen hand beslutar om vad den andra parten ska göra. En annan viktig faktor med ett samarbete är att det ska gynna båda parterna på ett sådant sätt så att det är mer lönsamt att samarbeta än att göra arbetet på egen hand. (Fyall & Garrod 2005, refererad i Ekblad 2015.)

Vad gäller samarbete kring förebyggande verksamhet mot ungdomsbrottslighet på Åland finns det flera grunder för att detta skall göras. Flera av de berörda myndigheterna har stadgat i lag om att samarbete med andra myndigheter skall företas då det är nödvändigt. I följande avsnitt kommer det att specificeras vad som är stadgat i lag för polisen samt socialen angående samarbete med andra myndigheter.

2.2.1 Lagrum för Ålands polismyndighets samarbete med andra aktörer

För Ålands polismyndighets del hittar man stadganden angående samarbete med andra myndigheter och aktörer i *Polislag (2013:87) för Åland*. I första kapitlets första paragrafs första moment angående polisens uppgifter står följande:

Polisens uppgift är att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning. Polisen ska upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånarna och sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter. (Polislag (2013:87) för Åland.)

Man kan tydligt utläsa att det i ovannämnda citat är stadgat att en av polisens uppgifter är att dels förebygga brott, dels samarbeta med andra myndigheter. Dessa två uppgifter hör till polisarbetets grundpelare, vilket framkommer tydligt då de är nämnda redan i *Polislag för Ålands* första kapitlets första paragrafs första moment.

För att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och främja den förebyggande verksamheten kan det förebyggande arbetet ske i samarbete med andra myndigheter och aktörer från tredje sektorn. Exempel på aktörer i tredje sektorn är *Barnens rätt i samhället* (BRIS), *Röda Korset* med flera. Gällande just det arbetet så finns det inplanerat i polisens strategi för förebyggande verksamhet som gäller för åren 2019 – 2023 (Inrikesministeriet 2020). Det skall beaktas att denna strategi gäller polisinsättningar i fasta Finland. Ålands polismyndighet hör under Ålands landskapsregering som upprättar en egen strategi.

I det här arbetet syftar samarbete på det som redogjorts för tidigare i delkapitel 2.2. Det finns också andra sätt som polisen kan samarbeta på, exempelvis genom att ge eller begära *handräckning*. Om handräckning finns stadgat i *Polislag (2013:87) för Åland 9 kap 1 – 2§*. Då polisen ger handräckning till någon annan myndighet har det skett på begäran av den andra myndigheten och på den grunden att myndigheten hindras i sin tjänsteutövning om inte polisen ger handräckning. Polisen kan även ge handräckning till privatpersoner om de hindras att utöva sina rättigheter och det kräver att polisen utövar sina befogenheter. Polisen kan även begära handräckning av andra myndigheter för att utföra sina uppdrag. Då det ska beslutas om att polisen endera begär eller ska ge handräckning till någon annan myndighet är det alltid en till befälet hörande polisman som beslutar om handräckningen, såvida inte något annat är föreskrivet i lag.

2.2.2 Lagrum för Socialmyndigheternas samarbete med andra aktörer

Vad gäller de sociala myndigheterna och vad som stadgats i lag för deras del angående samarbete och förebyggande verksamhet hittar man bland annat i *Socialvårdslag*². I socialvårdslagens första kapitelns första paragraf är följande stadgat ”Syftet med denna lag är att - - förbättra samarbetet mellan socialvården och kommunernas olika sektorer samt andra aktörer för att de mål som avses i 1 – 4 punkten ska nås”. Det framkommer i punkt 1 – 4 i socialvårdslagens första paragraf att välfärd och social trygghet skall främjas, ojämlikhet skall minskas och delaktighet skall främjas, högklassig socialservice och andra åtgärder som främjar välfärden ska tryggas på lika och tillräckliga grunder samt att klientens rätt till god service och gott bemötande skall främjas.

I socialvårdslagens andra kapitel betonas att invånarna ska ha tillgång till rådgivning och handledning och att särskild vikt ska läggas på rådgivning och handledning för barn och ungdomar. Det är även skrivet att socialt arbete ska ske strukturellt och att sakkunskapen ska nyttjas för att främja välfärd och hälsa. Med att socialt arbete ska ske strukturellt menas bland annat att åtgärder skall vara målinriktade och utformade för att förebygga och rätta till sociala problem. För att främja välfärden ska den myndighet som har hand om socialvård förmedla information gällande barns och unga personers sociala problem och uppväxtförhållanden till övriga myndigheter som är verksamma i området.

2.3 Verksamhetsmodeller för förebyggande verksamhet

I det här delkapitlet kommer jag att redogöra för fyra existerande verksamhetsmodeller gällande multiprofessionellt samarbete som finns på andra ställen än Åland. Eftersom Åland är ett autonomt landskap i Finland och har egen lagstiftning till viss del samt att det enda myndighetsspråket på Åland är svenska är det naturligt att jag även kommer nämna verksamhetsmodeller från Sverige. De verksamhetsmodeller jag valt att nämna i arbetet är *Ankarverksamheten* och *MARAK* från fasta Finland och *TiNk* och *SIG* från Sverige. I de följande delkapitlen presenteras verksamhetsmodellerna närmare.

2.3.1 Ankarverksamheten

Ankarverksamheten är ett multiprofessionellt samarbete i vilket flera aktörer deltar i ett så kallat *Ankarteam*. Inrikesministeriet är huvudman för Ankarverksamheten. Ankarteamet kan bestå av olika aktörer beroende på vad situationen kräver. De grundläggande aktörerna är *polisen*, *socialen*, *hälsovården* och *ungdomssektorn*. Utöver dessa aktörer kan även aktörer från tredje sektorn som till exempel ideella föreningar som idrottsföreningar vara med. Syftet

---

² Enligt *Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård* tillämpas *Socialvårdslag (FFS 710/1982)* även på Åland.

med ankarverksamheten är att förebygga brott och främja ungdomars välmående genom ett tidigt ingripande i vilket fokus ligger på den unga och dennes egna styrkor. Aktörerna som deltar i Ankarverksamheten sitter i samma utrymmen vilket underlättar det myndighetsöverskridande samarbetet. (Ankarverksamhet 2020.)

Processen för ett ärende som kommer till Ankarteamet kan illustreras enligt figur 2 och beskrivas enligt följande. Ett ärende kan komma till Ankarteamet på flera sätt, bland annat kan det komma genom att någon närstående anmäler sin oro till ankarteamet, genom en brottsanmälan eller barnskyddsanmälan eller rent av genom att den unga personen själv anmäler oro för sin livssituation till Ankarteamet. När ärendet emottas av Ankarteamet bestäms uppsättningen av vilka aktörer som behöver delta utifrån hur situationen är, det kan exempelvis vara så att teamet endast består av en polis, en socialarbetare och någon från en skola. Därefter ordnas en till fem träffar i genomsnitt där den unga personen träffar Ankarteamet, träffarna kostar ingenting. Den unga personens föräldrar och vårdnadshavare bjuds in till den första träffen och beroende på situationen kan de även bjudas in till följande träffar. Under träffarna riktas fokus på den unga personen och att involvera denne i att hitta en lösning som fungerar för just den individen. (Ankarverksamhet 2020.)

Figur 2: Ankarprocessen (Ankarverksamhet 2020.)

2.3.2 MARAK – Multiprofessionell riskbedömning

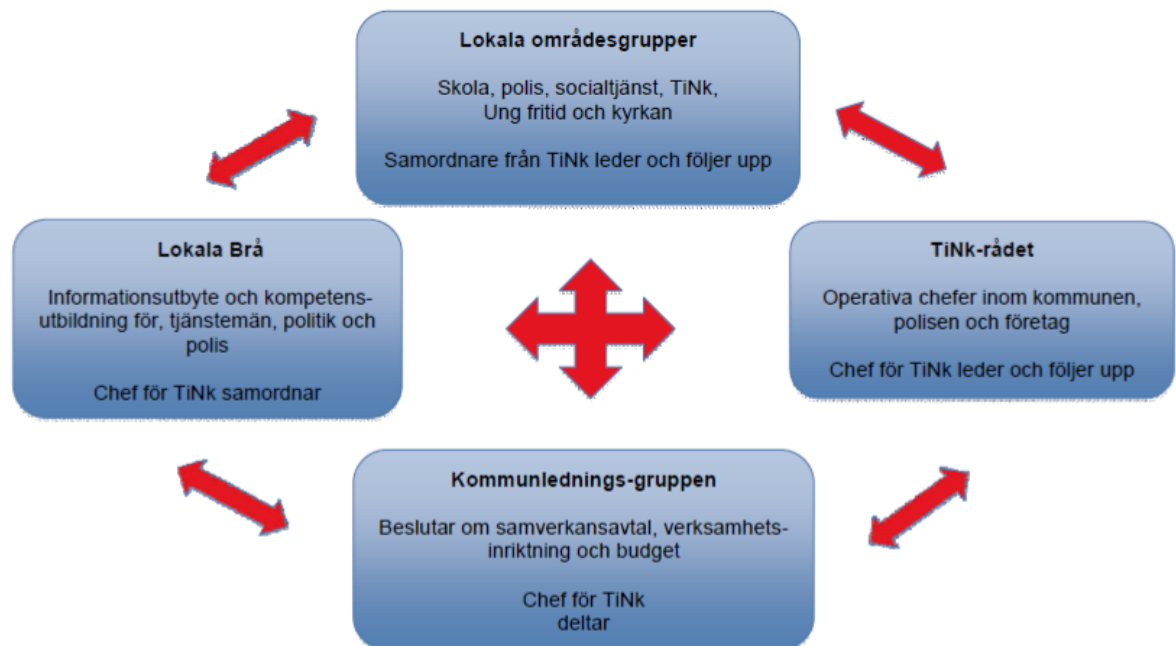
Multiprofessionell riskbedömning eller *Moniammatillinen riskinarviointi* på finska, är ett samarbete mellan myndigheter för att bedöma återfall av våld i nära relationer. MARAK-samarbetet leds av *Institutet för hälsa och välfärd*, THL, och flera myndigheter så som polisen, socialmyndigheten, hälsovården och barnskyddet samt missbrukarvården är delaktiga. (Brottsförebyggande rådet 2020 b.) MARAK är inte en modell för specifikt ungdomsbrottslighet som i det här arbetet berörs, utan jag har nämnt det för att det är en verksamhetsmodell för multiprofessionellt samarbete.

MARAK är en modell som stöder myndigheterna i deras arbete att identifiera offer för familjevåld och utbyta information mellan myndigheter för att upprätta en lägesbild över offrets situation. Därefter utarbetas en plan som har som syfte att förbättra situationen för offret. För att ett ärende skall tas upp på ett MARAK-möte fylls en riskbedömningsblankett av en utbildad person som ställer frågorna till offret. Om det är någon annan än offret som svarar på frågorna skall detta antecknas på blanketten. I frågorna utgår man ifrån offrets egen upplevelse. Utifrån riskbedömningsblanketten görs en utvärdering om risken för återfall för familjevåld finns. För att underlätta det multiprofessionella samarbetet finns det en samtyckesblankett som skall fyllas i av offret som ger de olika aktörerna rätt att utbyta information med varandra. Informationen som framkommer på mötet är konfidentiell. (Institutet för hälsa och välfärd 2020.)

2.3.3 TiNk – Trygg i Norrtälje Kommun

I Norrtälje kommun (i Sverige) har en verksamhetsmodell för multiprofessionellt samarbete ordnats så att kommunen är huvudman och polisen, sjukvård och omsorg i Norrtälje, andra myndigheter, föreningar, företag och kyrkorna är samarbetspartner. TiNk arbetar i huvudsak proaktivt och har två huvudsyften som är att strategiskt samordna ett långsiktigt brotts- och narkotikaförebyggande arbete samt skapa gemensamma plattformar för samverkan mellan olika aktörer och kommunens invånare. TiNk upprätthålls av åtta heltidsanställda som till största delen arbetar med att bygga upp fungerande samverkansplattformar inom olika områden som till exempel *Brottsförebyggande arbete*, *Integration*, *fältsamordnare* (samma som Fältare på Åland), *våld i nära relationer* med mera. (Norrtälje kommun 2020 b.)

TiNk är utformat för att fungera som koordinator och ledare av samverkansarbetet mellan de olika aktörerna. Det finns fyra samverkansplattformar som utgör grunden för arbetet: TiNk-rådet, kommunledningsgruppen, områdesgrupper och ett lokalt BRÅ, i figur 3 kan man se hur arbetet är uppbyggt och vem som deltar samt leder respektive plattform. Endera chefen för Tink eller någon samordnare från TiNk är den som leder varje plattform. Det är inte tanken att TiNk skall sköta allting, utan TiNk är den som organiserar, följer upp och säkerställer att metoder utvecklas om behovet finns. TiNk kan beskrivas vara motorn som driver samverkan och skapar förutsättningar. (Norrtälje kommun 2020 b.)

Figur 3 TiNk - Samverkansplattformar (Norrtälje kommun 2020 b.)

TiNk-arbetet är framgångsrikt eftersom det har en tydlig organisation med mandat i kommunens ledning. Det är ett samlat team som ordnar samverkansplattformar där andra viktiga aktörer samarbetar. Arbetet har en tydlig struktur som grundar sig på en långsiktig strategi. (Norrtälje kommun 2020 b.) En annan viktig faktor är uppföljning som sker kontinuerligt. TiNk-enkäten skickas bland annat ut till kommunens alla sjunde-, nionde- och gymnasiets andra klassister. I TiNk-enkäten kartläggs ungdomars vanor och välmående. Utifrån enkäten kan resurser från de olika förebyggande aktörerna riktas till de områden i vilka behovet är större. (Norrtälje kommun 2020 a.)

2.3.4 SIG – Sociala InsatsGruppen

Sociala insatsgrupper är en verksamhetsmodell i kommuner i Sverige där socialmyndigheten leder ett arbete som riktas till ungdomar som är i en riskzon för att påbörja en kriminell livsstil samt ungdomar som vill bryta en kriminell bana, så kallade avhoppare. Det finns egentligen ingen åldersgräns för de personer som sociala insatsgruppen riktar sin verksamhet mot, men i huvudsak så är det ungdomar och unga vuxna som det bildas insatsgrupper kring. Sociala insatsgrupper organiseras på individnivå efter behov. (Rikspolisstyrelsen 2014.)

Verksamheten för den sociala insatsgruppen är anpassad enligt varje kommun där socialtjänsten som tidigare nämnt bär ansvaret för att samordna och leda verksamheten. Till verksamheten hör en *Styrgrupp*, *Beredningsgrupp* och en *Insatsgrupp*. *Styrgruppen*, som innehåller representanter från deltagande myndigheter och aktörer, ansvarar för resursplanering samt strategier. I *Beredningsgruppen* ingår representanter från de deltagande

aktörernas ledning. Ledningen från de olika aktörerna har mandat att ta beslut, vilket är en viktig förutsättning för att arbetet skall fungera. Beredningsgruppen har ett samordnande och utförande ansvar. Exempel på aktörer som kan vara med i Beredningsgruppen är socialmyndigheten, polisen, skolor samt fritidsförvaltningen. För varje individ som verksamheten beslutar att rikta åtgärder gentemot, skapas en *insatsgrupp* med representanter på gräsrotsnivå från de deltagande aktörerna. Exempel på representanter kan vara en socialsekreterare från socialmyndigheten, en ungdomspolis eller någon annan polis som känner den unga personen, en lärare från skolan eller en kurator som den unga personen har kontakt med. Även andra personer som har stor betydelse för den unga personen, till exempel en släkting eller tränare för ett idrottslag, kan bli aktuell i insatsgruppen enligt den unge personens egen begäran. (Rikspolisstyrelsen 2014.)

Socialtjänsten har den största arbetsbördan i verksamheten. Bland annat så är det socialtjänsten som samlar ihop de aktörer som anses behövliga för den specifika individen som insatsen skall organiseras runt, kontakta individen (alternativt vårdnadshavarna ifall personen är under 18 år) för att få ett samtycke till att de olika aktörerna skall få byta information med varandra, kalla till individmöten, föra protokoll över mötena och upprätta åtgärdsplaner. Övriga aktörers uppgifter är att delta i mötena de blivit kallade till, dela med sig av information de har om individen samt utföra åtgärder som det beslutats om på individmötena. Uppföljning av arbetet sker regelbundet och alla bär ansvar för att det görs. Det är av stor vikt att ledningen för varje deltagande aktör följer upp verksamheten. De som är ansvariga för den operationella verksamheten ska om problem uppstår, föra fram frågor till sin ledning. Exempel på saker som är viktiga att lyfta fram är ifall någon aktör inte utför de åtgärder som det i åtgärdsplanen överenskommit om. (Rikspolisstyrelsen 2014.)

3 ARBETET MED UNGDOMAR PÅ ÅLAND IDAG

I det här kapitlet kommer jag redogöra för vilka myndigheter och andra aktörer som jobbar med förebyggande av ungdomsbrottslighet på Åland. Som man kan antyda från teoribakgrunden och avgränsningen av arbetet kommer fokus ligga på polisen och socialmyndigheten, men jag kommer även att nämna samt kort redogöra för andra aktörer. Därefter kommer jag redogöra för hur samarbetet mellan myndigheter och aktörer fungerar.

3.1 Situationen vid polisen gällande arbete med ungdomar

Polisen är för många en av de myndigheter som många förknippar med arbetet mot ungdomsbrottslighet. De konstaplar som arbetar inom *Alarm- och övervakningsenheten* på

Åland har tidvis kanske mer så kallad obunden³ arbetstid som kan riktas till olika teman. Ett tema kan vara förebyggande av ungdomsbrottslighet, men det finns många olika teman som även de kräver prioritering av tid och resurser. Exempel på förebyggande åtgärder gentemot ungdomsbrottslighet som görs på obunden arbetstid kan vara att göra ett oplanerat skolbesök och prata med ungdomar. Utöver förebyggande åtgärder som görs på obunden arbetstid kan polisen göra så kallade konsekvensamtal eller interventioner med ungdomar som utfört någon brottslig handling eller uppvisat ett beteende som påminner om brottslighet. Både konsekvensamtalen och interventionerna går ut på att diskutera med berörda unga personen och få den själv att förstå att bryta det brottsliga beteendet. En annan viktig åtgärd som polisen gör i förebyggande åtgärder är att upprätta barnskyddsanmälningar som skickas till barnskyddet. En barnskyddsanmälan upprättas inte bara då en ung person gör något brottsligt eller är delaktig i ett brottsärende, utan de kan även upprättas om ett barn befinner sig i en oroväckande situation hemma eller ifall ett mönster som påminner om brottsligt beteende identifieras. Med andra ord så görs en anmälan om oro kring ett barns situation till socialmyndigheten som sedan i sin tur tar beslut ifall de behöver sätta in åtgärder för att förbättra barnets eller den unge personens situation. (Anonym muntlig källa 2020.)

3.2 Situationen vid de sociala myndigheterna gällande arbete med ungdomar

Precis som polisen vidtar socialmyndigheten både reaktiva och proaktiva åtgärder mot ungdomsbrottslighet. Barnskyddet är den avdelning som kanske har ett mera reaktivt arbetssätt gentemot Fältarna som arbetar mera proaktivt, det vill säga förebyggande. Barnskyddet som bland annat tar emot barnskyddsanmälningar och bearbetar dem ger även utlåtanden till Brottspåföljdsmyndigheten⁴ om vilken åtgärd som är lämplig. Då en barnskyddsanmälan tas emot görs en bedömning om vilka åtgärder som behöver sättas in för den unga personen eller familjen. Exempel på åtgärder kan vara att den unga personen kallas till träff med en socialarbetare tillsammans med sina föräldrar, och antalet träffar beror på situationen. Under träffarna diskuterar socialarbetaren med den unga personen och föräldrarna och försöker motivera den unga personen att ändra på det brottsliga beteendet, Detta liknas vid polisens konsekvensamtal. Andra åtgärder som barnskyddet gör är att familjearbetare och ungdomsarbetare träffar den unga personen själv eller i familjearbetarens fall hela familjen. Då är syftet att skapa en kontakt till den unga personen och familjen. Ungdomsbehandlaren arbetar med individen, det vill säga en ung person i taget

---

³ Obunden arbetstid är den arbetstid som inte går till utförande av alarmuppdrag.

⁴ Brottspåföljdsmyndigheten är den myndighet som verkställer häktningar, fängelsestraff och samhällspåföljder. Myndighetens mål är att förebygga återfall i kriminalitet. (Brottspåföljdsmyndigheten 2020.)

och inte gruppvis. Barnskyddet kan även erbjuda föräldrastöd till föräldrarna till en person under 18 år. (Anonym muntlig källa 2020.)

Fältarna som arbetar mer enligt en uppsökande verksamhet deltar bland annat i evenemang där ungdomar kan förväntas närvara, besöker skolor, bjuder in ungdomar på fika till sina lokaler för att prata med dem och är generellt synliga på gatorna vid tidpunkter som ungdomarna är ute. Fältarna arbetar med andra ord både enligt kontorstider samt kvällar och helger. Fältarna strävar efter att alltid arbeta i par. Fältarna besöker alla skolor i landskapet Åland och diskussionsämnet anpassas efter årskursen. Ämnen som diskuteras är bland annat våld, samtycke och narkotika. Likt ungdomsbehandlaren arbetar Fältarna på individnivå och arbetar mycket med relationsbygge och konsekvenstänk. (Anonym muntlig källa 2020)

3.3 Övriga aktörer som arbetar med ungdomar

Andra aktörer som arbetar med ungdomar och framförallt förebyggande av ungdomsbrottslighet som jag väljer att nämna i det här arbetet är *skolor* och föreningar, så som *Vuxna på stan*. Skolorna som dagligen arbetar med ungdomar stöter bland annat på mobbning och andra mönster i ungdomars beteende som påminner om brottslighet. För att motarbeta detta beteende arbetar man i skolorna på flera olika sätt efter olika modeller, varav en modell är *KiVa Skola*⁵. (KiVa 2021.)

Vuxna på stan är en förening som grundar sig på frivilligt arbete och idén är att vuxna rör sig på gatorna för att finnas nära ungdomarna som stöd. *Vuxna på stan* ordnar så kallade nattvandringar i samband med att det är större evenemang då ungdomar kommer att vistas ute på kvällar och nätter. Till dessa vandringar är alla vuxna välkomna att delta och reflexvästar eller jackor delas ut för att man skall synas. (Anonym muntlig källa 2020.)

3.4 Samarbetet på Åland idag

Åland är ett litet samhälle, i vilket man ofta känner någon som känner någon. Det här leder till att man ofta har en bekant person att ta kontakt med inom olika verksamheter. Då det finns goda personliga kontakter fungerar ofta samarbete bättre, men det kan också medföra att rutiner och struktur glöms bort eftersom samarbetet fungerar bra ändå. Detta är ett typiskt fenomen för ett litet samhälle som Åland. För att förbättra kontakterna mellan de aktörer som jobbar med ungdomsbrottslighet har det bildats en *Samverkansgrupp*.

Samverkansgruppens syfte är bland annat att förebygga brott och otrygghet bland ungdomar genom att tidigt sätta in resurser då problem uppstår, men framförallt att öka kunskapen mellan de deltagande aktörerna och förbättra samarbetet mellan dem. Samverkansgruppen

---

⁵ KiVa skola är ett åtgärdsprogram mot mobbning som används i skolor (KiVa 2021).

hade sitt första riktiga möte 01.10.2020 och är ett initiativ startat av Fältarna i Mariehamn. Andra huvudaktörer i Samverkansgruppen är Ålands polismyndighet och barnskyddet. Utöver huvudaktörerna så bjuds även andra aktörer som till exempel företag in efter behov. (Fältarna 2020.)

Tanken är att Samverkansgruppen ska hålla möten var tredje vecka. På mötena samlas information in från de olika deltagarna, men även från underaktörer som kan lämna in information skriftligen. Informationen ska eftersträva att beröra övergripande frågor och inte vara riktad gentemot enskilda individer. Informationen analyseras på mötet och sådana händelser som vållar en större problematik kan även behöva analyseras på en djupare nivå. Från analysen skapas en lägesbild. På mötena diskuteras sedan insatser som skall göras för att förebygga problem som framkommit. Mindre insatser som kan väntas få en inverkan på kort sikt kan bestämmas på ett möte, medan mer vidsträckta insatser som väntas ge en mera långsiktig inverkan kan ta en längre tid att planera och genomföra. Efter att insatser satts in sker en uppföljning på ett kommande möte för att ta reda på vad inverkan har varit, om problemet kvarstår eller om det har lösts. I samband med uppföljningen ska även återkoppling till alla aktörer och underaktörer ske. Återkopplingen ska innehålla analys, insatser och uppföljning av effekterna och den är viktigt för att hålla underaktörerna motiverade att fortsätta rapportera in om olika problemområden. (Fältarna 2020.)

För tillfälle har det inte vidtagits några omfattande insatser från Samverkansgruppen. Arbetet inom Samverkansgruppen är ännu i det stadiet att det handlar om att aktörerna lär känna varandra samt att de får en förståelse för hur den andra myndigheten arbetar, hur en handräckningsbegäran fungerar och vad det finns för befogenheter hos de olika aktörerna. (Anonym muntlig källa 2020.)

4 MATERIAL OCH METOD

I det här kapitlet redogör jag närmare för delar inom kvalitativ metod som jag har använt i undersökningen. Jag beskriver insamlingen av materialet och valet av informanter till studien samt redogör för hur materialet har bearbetats. Jag berör även ämnet forskningsetik.

4.1 Hermeneutik

Hermeneutiken är ett vetenskapligt förhållningssätt som baserar sig på tolkningar av det material man samlat in till studien. Genom tolkning av språket kan man förstå den mänskliga existensen. Redan på 1600- och 1700-talet användes hermeneutiken till att tolka religiösa skrifter, framförallt Bibeln. På senare år har hermeneutikerna även börjat tolka mänskliga handlingar och livsyttringar på samma sätt som språket har tolkats tidigare. Genom detta får

man en bättre förståelse för den mänskliga existensens förutsättningar. (Patel & Davidson 2011, 28.)

Hermeneutiken beskrivs ofta som motsats till positivismen. Positivismen klassificeras oftast som en kvantitativ metod för att analysera hårddata som statistik inom naturvetenskapliga läror ur en objektiv forskarroll. Hermeneutiken har däremot ofta setts som en kvalitativ metod där fokus ligger på tolkningar och förståelse med en mera engagerad och aningen subjektiv forskarroll. Hermeneutiken används i allmänhet inom läror så som samhälls-, kultur- och humanvetenskap. (Patel & Davidson 2011, 28 – 29.)

En forskare som följer det hermeneutiska förhållningssättet har en egen subjektiv uppfattning om fenomenet redan från början. Då forskaren tar sig an problemet ser hen till helheten direkt för att få en större förståelse, sedan då forskaren studerar delarna jämför hen hela tiden delarna med helheten för att bibehålla helhetsbilden och eventuellt omforma den. Då forskaren till exempel studerar en intervju i efterhand läses hela intervjun först igenom för att sedan studeras noggrannare del för del. Hela tiden tolkar forskaren texten utifrån sin egen förståelse samtidigt som hen försöker förstå intervjun ur den intervjuades synvinkel. Inom hermeneutiska forskning används ofta begreppet *förståelsehorisont*, med vilket menas att forskaren och det studerade objektet befinner sig på samma nivå och strävar efter att nå en ömsesidig förståelse. En förståelsehorisont nås genom att forskaren har god förmåga att visa medkänsla och deltagande för att förstå det studerade objektet. Ett annat viktigt begrepp är *hermeneutiska spiralen* som är ett sätt att beskriva hur en förståelse utvecklas, se figur 4. Den hermeneutiska spiralen börjar med forskarens förhandsförståelse och fortsätter kontinuerligt med att forskaren samlar in material genom att bland annat studera dokument och göra intervjuer samt sedan tolka detta material. Efter att tolkningen har skett har forskaren skapat en ny förståelse som hen utgår ifrån då hen fortsätter att samla in material och bearbeta det, den hermeneutiska spiralen tar således aldrig slut utan byggs på hela tiden då nya förståelser uppstår. (Patel & Davidson 2011, 28 – 30.)

Figur 4 Hermeneutiska spiralen (Jordan 2019)

4.1.1 Fenomenografi

Den här studien är en studie som utgår från uppfattningar om fenomenet av dels informanterna, dels forskaren. Då en studie baseras på uppfattningar brukar den kallas för en *fenomenografisk studie* (Patel & Davidson 2011, 32). Fenomenografin hör till de så kallade *empirinära forskningsansatserna* som ser till erfarenheter om företeelser. Empirinära forskningsansatser finns inom både kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. (Patel & Davidson 2011, 30 – 31.)

Fenomenografins centrala inriktning är att undersöka personers uppfattningar om saker kring dem, med andra ord olika fenomen. I den här undersökningen är fenomenet det multiprofessionella samarbetet kring ungdomsbrottslighet fungerar på Åland. Man vill i fenomenografin studera uppfattningarna eftersom personer utgår från dem då de tänker och agerar, till exempel då de utför sitt arbete. (Patel & Davidson 2011, 32 – 33.)

Man kan i en fenomenografisk studie samla in personers uppfattningar på olika sätt. Ett sätt att göra det på är kvalitativa, öppna intervjuer. I öppna intervjuer ställs inte riktade frågor och informanten får svara på frågorna kring fenomenet enligt egen utsago. (Patel & Davidson 2011, 33.)

Öppna intervjuer skall ha så lite styrning av undersökaren som möjligt, vilket är grundtanken med dem. Ett problem med öppna intervjuer är att om ingen styrning existerar, kan intervjun lätt råka in på irrelevanta sidospår. Därför ställer öppna intervjuer mycket krav på undersökaren som behöver vara delaktig i diskussionen och ge de huvudsakliga diskussionsämnen och hålla diskussionen vid dem utan att påverka den intervjuade med sina egna åsikter och uppfattningar. (Holme & Solvang 1997, 99.)

När man har samlat in material genom intervjuer skall detta sedan analyseras. Inom fenomenografin används begreppet *fenomenografisk analys*, vilken man delar in i fyra delar. Först skapar man sig en uppfattning om helheten, sedan analyserar man vad som stämmer överens och vad som är motstridigt i intervjuerna. Därefter skapar man kategorier för informanternas uppfattningar som framkommer i intervjuerna och till sist strukturerar man dessa kategorier så de passar in i helheten. Under den fenomenografiska analysen bibehåller undersökaren en helhetsbild så som beskrivet i delkapitel 4.1 om hermeneutiken. Då undersökaren har kategoriserat informanternas uppfattningar om fenomenet har hen nått ett resultat med analysen. Då kategorierna skapas är det viktigt att tänka på att dessa ska komplettera varandra, inte att de ska täcka varandra. Det är viktigt att beakta att genom nya

erfarenheter kan personers uppfattning om fenomenet ändras, så därför ska man inte tolka analysens resultat som en absolut sanning. (Patel & Davidson 2011, 33.)

4.2 Informationsinsamling

Idén med en forskning är att man ska samla in ny information som man bearbetar för att utveckla och pröva teorier⁶. Själva materialinsamlingen kan göras på olika sätt beroende på hur frågeställningen är utformad. Det finns inget självklart svar på vilken metod som är bäst, utan den metod som bäst lämpar sig för just den undersökning man utför är att föredra. Till den här undersökningen, vars mål är att samla in uppfattningar om vad de olika aktörerna anser att samarbetet kring ungdomsbrottslighet fungerar, passar en kvalitativ metod bra. (Holme & Solvang 1997, 16; Patel & Davidson 2011, 12, 67.)

För att samla in information till undersökningen har jag valt att göra intervjuer. Intervjuer kan kategoriseras enligt hur de är uppbyggda och hur de utförs. Generellt kategoriseras intervjuer in i *öppna intervjuer* och *strukturerade intervjuer*. Strukturerade intervjuer är intervjuer vars grad av standardisering och strukturering är hög, man kan även likna strukturerade intervjuer med enkäter. Exempel på strukturerade intervjuers ytterlighet är en intervju där frågornas ordning är förutbestämd (hög grad av standardisering) och det finns förutbestämda svarsalternativ (hög grad av strukturering). I strukturerade intervjuer ställs samma frågor, med samma svarsalternativ i samma ordning till varje intervjuad person. Den här typen av intervjuer är lämpade till kvantitativa undersökningar. Till kvalitativa undersökningar lämpar sig öppna intervjuer, som är motsatsen till strukturerade intervjuer. I en öppen intervju strävar man efter att ha en låg grad av standardisering och strukturering. Med en låg grad av standardisering eftertraktar man att frågornas ordning inte är bestämda på förhand och att man kan ställa nya och kompletterande frågor beroende på hur intervjun fortskrider. Med låg grad av strukturering eftertraktas att frågorna inte är ledande och att den intervjuade får tolka frågan själv samt svara på frågan med egna ord. Öppna intervjuer anpassas efter den som intervjuas och varje intervju inom samma undersökning är olik den andra. En öppen intervju kan mer liknas vid en diskussion än en intervju. För att diskussionen inte ska råka in på allt för mycket sidospår krävs det att undersökaren leder diskussionen men samtidigt håller sig objektiv. (Patel & Davidson 2011, 73 – 77.)

Till min undersökning har jag använt så kallade *semistrukturerade intervjuer*. Semistrukturerade intervjuer kan förklaras som att de har en låg grad av strukturering men att graden av standardisering har höjts. I semistrukturerade intervjuer lämnar man

---

⁶ Teori är ett vanligt begrepp inom forskning som kan beskrivas som "ett system av antaganden eller satser som beskriver den del av verkligheten som är studieobjektet" (Patel & Davidson 2011, 21).

svarsalternativet öppet för den som intervjuas, men man kan som undersökare förbereda frågorna på förhand och ha med dem som stöd under intervjuerna. I en semistrukturerad intervju kan man endera ställa frågorna i den ordning man byggt upp dem eller välja att ta dem som de lämpar sig i den specifika intervjun. (Patel & Davidson 2011, 81 – 82.)

En av intervjuerna utfördes som en så kallad *gruppintervju*. Det man ska ta i beaktande med gruppintervjuer är att gruppsyck kan komma att spela roll, eftersom en gruppintervju kan liknas vid en diskussion mellan flera parter. Som intervjuare vid en gruppintervju blir rollen större att styra diskussionen så att den inte avviker allt för mycket från ämnet, men samtidigt hålla sig opartisk. (Holme & Solvang 1997, 108.)

Jag har i samband med att jag formulerat frågorna låtit en för undersökningen utomstående läsa igenom dem för att se ifall de passar till undersökningen. När jag sedan var nöjd med frågornas uppbyggnad och redo för att utföra intervjuer kontaktade jag mina informanter per e-post. I e-postmeddelandet har jag presenterat mig själv och vad undersökningen berör samt att undersökningen fungerar som ett lärdomsprov till Polisyrkeshögskolan. Jag har även i e-posten nämnt att svaren är anonyma samt att informanterna enbart kommer associeras med myndigheten eller aktören de representerar utan att ange deras tjänsteställning eller hur länge de har arbetat. I e-posten har det framkommit att det är frivilligt att delta i undersökningen och jag har efter att informanterna visat intresse skickat intervjufrågorna för informanterna att bekanta sig med dem på förhand (se bilaga 1).

Intervjuerna utfördes i oktober och november år 2020 och de hölls alla i person. Under intervjuerna förde jag anteckningar på dator. Anteckningarna var i huvudsak stödord och en del direktcitater. Då man för anteckningar under en intervju är det av stor vikt att man direkt efteråt kompletterar anteckningarna då man minns vad som sagts (Patel & Davidson 2011, 87). Under två av intervjuerna gjordes även ljudinspelning och dessa har grovtranskriberats för att få den viktigaste informationen så noggrant antecknad som möjligt. En sak att ta i beaktande med ljudinspelningar och transkribering är att de är tidskrävande. Man kan räkna med att en timmes ljudinspelning tar mellan fyra och sex timmar att transkribera (Ibid).

4.3 Val av informanter

Informanterna till arbetet har valts med eftertanke. Eftersom undersökningens syfte är att ta reda på ifall det skulle behövas mer strukturering i det multiprofessionella arbetet gällande förebyggande av ungdomsbrottslighet, har informanter som ofta jobbar med ungdomsbrottslighet valts. Informanterna har valts dels för att de har erfarenhet av hur arbetet har fungerat på Åland under en längre tid, dels för att de har erfarenhet och kunskap

om hur myndighetssamarbete gällande ungdomsbrottslighet fungerar på andra ställen än Åland.

Eftersom arbetet är avgränsat till att beröra uppfattningar från enbart polisen och sociala myndigheternas uppfattning, har informanter bara valts från dessa myndigheter. För att hålla informanterna anonyma har jag bestämt att jag inte nämner hur länge de har jobbat inom sin myndighet eller närmare redogöra för vilka uppgifter de har. Totalt har jag använt mig av 7 informanter i undersökningen. Från polisen har jag använt två informanter (P1 & P2). Från socialmyndigheterna har jag använt mig av två informanter från barnskyddet (B1 & B2) samt tre informanter från Fältarna (F1, F2 & F3). Intervjuerna med informanterna har skett på tu man hand med alla förutom informant F2 och informant F3 som intervjuades samtidigt i en gruppintervju.

4.4 Bearbetning av materialet

Bearbetningen av materialet i en kvalitativ undersökning kan med fördel påbörjas omgående då information har börjat samlas in. Det vill säga att man redan efter första intervjun kan börja analysera innehållet i den och ta med den nya kunskapen man fått till nästa intervju man kommer hålla. På det här sättet håller undersökaren en bättre helhetsbild och kvaliteten av undersökningen höjs. En annan fördel med att man påbörjar analysen direkt efter en intervju är att man har allting fräscht i minnet. (Patel & Davidson 2011, 121.)

Jag har i undersökningen arbetat enligt stycket ovan, det vill säga att jag har påbörjat analysen av intervjuerna så snabbt som möjligt efter att de har avslutats. Intervjuerna har dokumenterats på dator under tiden som de pågick. Till första bearbetningen av intervjuerna hör således att jag fyllde i delar av de svar som under intervjuens gång endast antecknades som stödord. Speciellt detta skede av arbetet är viktigt att göra medan svaren finns tydligt i minnet. De intervjuer som spelades in som ljudfiler grovtranskriberades i ett senare skede.

Då man bearbetar det insamlade materialet är det till fördel om man för anteckningar över de tankar som uppstår. De tankar som uppstår i ett tidigt skede av analysen kan riskeras att glömmas bort ifall de inte antecknas någonstans. Dessa tankar är viktiga för den slutliga analysen men även för de kommande intervjuerna. Om man efter en intervju kommer på något väsentligt för undersökningen kan man ta med det i följande intervjuer, men då skall det även antecknas för att man skall kunna ta det i beaktande i presentationen av resultatet att alla informanter inte har fått den frågan ställd åt sig. (Patel & Davidson 2011, 120 – 121.)

Under bearbetningens gång antecknade jag kommentarer både i ett häfte samt i textfilerna på datorn för respektive intervju. Det som antecknades i textfilerna på datorn var sådant som

berör analysen i slutskedet medan det som antecknades i häftet kunde komma att nyttjas under informationsinsamlingsfasen.

Då all information samlats in och den slutliga bearbetningen ska påbörjas kan den kvalitativa forskaren långt välja sitt eget arbetssätt. Det finns inte någon specifik metod man ska följa då man gör en analys av innehållet i intervjuer, utan man använder den modell som fungerar bäst för en själv samt på bästa sätt framhäver resultatet. Metoder som anses vara vanliga är att man skriver ut intervjuerna till pappers och klipper ut citat för att lättare kategorisera dem eller att man via funktioner på datorn organiserar citat till olika kategorier. (Patel & Davidson 2011, 122.)

Att skapa kategorier och frågeställningar till resultatkapitlet i en kvalitativ studie kräver mer arbete än till exempel i kvantitativa studier. I en kvantitativ studie kan man samla in informationen via enkäter som redan är strukturerade enligt kategorier innan de skickas till informanterna. Vid en kvalitativ undersökning med kvalitativa intervjuer följer det strukturerande arbetet efter att informationen är insamlad. Kategorierna utformas efter innehållet i det insamlade materialet och kan ändras under analysens gång. När kategorierna tar form placeras citaten in i kategorierna och man bygger upp en struktur som sedan presenteras i resultatet. (Holme & Solvang 1997, 141 – 142.)

I undersökningen har jag använt mig av semistrukturerade intervjuer, vilket har underlättat kategoriserandet i bearbetningsfasen eftersom det har varit lättare att leta i texten enligt vilken fråga svaren hör till. Jag har redan i den första bearbetningen av intervjuerna markerat olika relevanta citat i texten för att komma ihåg dem framöver i helhetsanalysen. Till en början markerade jag alla intressanta citat med samma färg för att i slutändan sortera citaten i färgkoder enligt eventuella kategorier. Då jag hade skapat mina huvudkategorier skrev jag in dem som rubriker i resultatkapitlet och klistrade in citaten under respektive kategori. I den fortsatta bearbetningen arbetade jag kring de utvalda citaten och formade om en del kategorier enligt behov.

Ursprungligen hade jag för avsikt att jag skulle få någorlunda klara kategorier från intervjufrågorna 5 – 8 (se Bilaga 1), men efter att jag utfört intervjuerna konstaterade jag att det redan i de första frågorna framkom information som var så intressant att den behövde inkluderas i resultatet. De slutliga kategorierna som fastslogs blev 11 till antalet och de lyder: *Rutiner och struktur, Samverkansgruppen, En huvudman som kräver att samarbete företas, Öppen kommunikation, Direkt ta tag i det som händer, Socialarbetare vid polisen,*

Orosanmälningar, Föräldrars ansvar, Mera kontakt med polisen i positiv anda, En verksamhetsmodell för Åland samt En eldsjäl som enar alla.

4.5 Forskningsetik

Då man idkar forskning är det viktigt att tänka på etiska aspekter, speciellt om undersökningen rör människor så som informanter. Om man ser till ytterligheten med forskning av positivistiska förhållningssätt där man strävar efter den absoluta sanningen, ser man inte lika noggrant på etiska aspekter eftersom man menar att forskning är större än annan verksamhet som politik, religion och liknande. Inom samhällsvetenskap är man mer noggrann med att följa etiska principer. Man måste respektera människor och dess grundläggande rättigheter, men för att forskningen skall gå framåt måste man ändå till viss mån inskränka i människors liv och tankar. För att kontrollerat göra inskränkningar i människors integritet har det formats kriterier för att uppfylla ett så kallat personskydd. De huvudsakliga kriterierna som skall beaktas i forskningar är *skydd för psykisk och fysisk integritet, diskretion och frivilligt deltagande*. (Holme & Solvang 1997, 32 – 33, 331 – 336.)

Kriteriet *skydd för psykisk och fysisk integritet* är till för att skydda de individer som är en del av undersökningen så att deras integritet inte skadas vare sig fysisk eller psykiskt. Då man beaktar detta kriterium skall man även ta hänsyn till konsekvenser som kan framkomma i ett senare skede. *Diskretion* kan delas in i tre underkriterier som är *anonymitet, konfidentialitet* och *tystnadsplikt*. Då man beaktar diskretion skall man som forskare tänka på att det är lätt för utomstående att via olika medier leta reda på information som kan hjälpa till att identifiera vem som deltagit i undersökningen. Det är viktigt att forskaren håller sitt löfte om konfidentialitet. De flesta undersökningar baserar sig på frivilligt deltagande. Dock finns det undersökningar i vilka informanten eller det studerade objektet inte vet om att den är med i en forskning. Typiskt för sådana undersökningar är exempelvis observation. Då en informant skall ge ett samtycke (*frivilligt deltagande*) till att delta i en undersökning skall det ske på de premisser att informanten vet vad den ger samtycke till, vad informationen kommer användas till samt vem som kommer få ta del av slutrapporten. En informant har rätt att bestämma vilken information som delas till en forskning. (Holme & Solvang 1997, 333 – 335.)

För att beakta dessa etiska aspekter i denna studie har jag meddelat informanterna om dem via e-post då jag tog kontakt för en eventuell intervju. Jag har i e-postmeddelandet förklarat vad undersökningen handlar om, vid vilken läroanstalt jag studerar, att det är frivilligt att delta i undersökningen, att man som informant kommer vara anonym samt att svaren från intervjun enbart kommer användas till undersökningen. Vid intervjutillfället upprepade jag

samma saker och poängterade att undersökningen enbart berör aktörer inom landskapet Åland, vilket kan vara en faktor som påverkar hur lätt det är att klura ut vem man är. För att minimera risken att det kluras ut vem en informant är har jag valt att bara nämna vilken aktör informanterna representerar och lämna bort vilken tjänsteställning samt hur länge informanten arbetat. Problemet med anonymiteten meddelades även i e-postmeddelandet.

4.6 Validitet och reliabilitet

I kvalitativa undersökningar skall man beakta hela undersökningsprocessen då man utvärderar validiteten (Patel & Davidson 2011, 105 – 109). Som exempel med denna undersökning så har jag beaktat validiteten redan innan valet av informanter och genom hela arbetet till det att resultatkapitlet redogjorts för. Validitet kan i kvalitativa undersökningar i grova drag beskrivas som att man arbetar med fenomen och att man analyserar dem för att få en förståelse om dem och hur de hänger ihop med andra fenomen (Patel & Davidson 2011, 105 – 109). Fenomenet som har undersökts i den här undersökningen är hur aktörer på Åland uppfattar hur samarbetet fungerar kring arbetet med ungdomsbrottslighet.

Reliabiliteten kan i kvalitativa undersökningar däremot anses vara integrerad med validiteten. Inom kvantitativa undersökningar beskrivs reliabilitet som att undersökningen görs ”på ett tillförlitligt sätt” (Patel & Davidson 2011, 102). Varje kvalitativ undersökning är unik och därav kan man inte mäta reliabiliteten på samma sätt som i en kvantitativ undersökning. För att bedöma reliabiliteten i en kvalitativ undersökning skall den ställas mot den specifika situation varje moment utförts i. Exempelvis har jag i mina intervjuer med informanterna låtit dem välja intervjuplats för att jag som undersökare inte ska påverka den yttre miljön för intervjusituationen. (Patel & Davidson 2011, 105 – 109.)

5 RESULTAT

I det här kapitlet redogör jag för resultatet av undersökningen, det vill säga analysen av de svar jag fått från informanterna. Som första del av resultatet redogör jag för vad informanterna anser om situationen idag gällande både insatser de gör samt hur samarbetet mellan myndigheter fungerar gällande ungdomsbrottslighet.

Informanterna från polisen är båda eniga om att man möter på fenomenet ungdomsbrottslighet nästan dagligen, men åtminstone varje vecka. Kontakt med föräldrar, konsekvensamtal samt besök till skolor hör till de vanligare åtgärderna mot ungdomsbrottslighet enligt informanterna. Informant P1 lyfter fram att ett problem i arbetet

med ungdomar är att de saknar konsekvenstänk och att ”de lever här och nu och vill ha roligt”. Informant P2 lyfter däremot i exempel 1 upp att ett problem i arbetet mot ungdomsbrottslighet är att polisen inte utövar tillräckligt förebyggande arbete.

Exempel 1:

Vi tenderar att vara allt för reaktiva inom polisen idag i förhållande till proaktiva. Egentligen skulle jag inte säga att det beror på att mängden uppdrag gör att vi enbart är reaktiva. Utan jag skulle snarare säga att det är en ledningsproblematik, att vi inte förmår att styra den obundna arbetstiden som finns till att faktiskt ägnas åt förebyggande arbete. Jag är böjd att hävda att tid finns, men det saknas i planering och ledning. (Informant P2.)

Informanterna från barnskyddet menar båda två att det inte finns några specifika rutiner för hur ett barnskyddsärende behandlas, utan att det bedöms enligt varje individs behov. Ärenden gällande ungdomsbrottslighet kommer till barnskyddet främst via barnskyddsanmälningar och fenomenet *ungdomsbrottslighet* stöter man på oftare än en gång per vecka. Enligt informanterna är de flesta åtgärder av reaktiv natur, men verkar delvis förebyggande då de kan förebygga fortsatt brottsligt beteende. Medling⁷ är enligt informant B1 en konkret åtgärd som i grunden är reaktiv men ändå verkar förebyggande. Lite liknande menar informant B2 att *motiverande samtal* är. Med motiverande samtal vill man få den unga personen själv att inse att den måste ändra på sitt beteende. En annan konkret åtgärd som Informant B2 lyfter fram är träffar med en *ungdomsbehandlare*.

Exempel 2:

Ungdomsbehandlare är som stöd för att en placering skall undvikas. Den träffar ungdomar flera gånger i veckan och jobbar väldigt nära ungdomarna. Den skapar relationer och bygger upp ett förtroende från ungdomen. Med tyngdpunkt på att jobba med individen, att inte individen ”göms” i gruppen. (Informant B2.)

Även informanterna från Fältarna är eniga om att ungdomsbrottslighet är ett fenomen som de stöter på ungefär en gång per vecka men att det går i perioder. Sommartid, enskilda kvällar som skolavslutningen, helgen innan skolan börjar, valborg och liknande är tidpunkter då ungdomsbrottslighet är vanligare enligt informanterna F2 och F3. Enligt informanterna själva är Fältarnas arbete uppbyggt på att finnas tillhands för ungdomarna att komma och prata med och enligt informanterna F2 och F3 kan de ofta få bra kontakt med många ungdomar då de kan vara ”ganska neutrala, många tycker inte om soc och polis men med

---

⁷ Medling är en modell där man med en utomstående opartisk part sätter sig ned och försöker lösa en konflikt istället för att ta det till en rättsal (Medlingsbyrå 2021).

oss så pratar de”. En bra beskrivning av vad som är viktigt i Fältarnas arbete kan läsas i exempel 3.

Exempel 3:

Vad vi gör är det relationsbyggande arbetet som Fältare. Det ingår en del slip-through, man prioriterar det relationsbyggande arbetet, man prioriterar att lyssna, man prioriterar att det finns en oas för dem att komma och prata med och en vägledning till rätt hjälp som en tidig förebyggande insats. (Informant F1.)

Det kan från exemplen tydas att de flesta åtgärder som tillämpas utförs var myndighet för sig. Enligt verksamhetsmodellerna som nämnts i delkapitel 2.3 är grunderna för ett gott förebyggande arbete av ungdomsbrottslighet att man gör det tillsammans, att alla aktörer arbetar för samma mål. Man kan tänka sig att ett gemensamt förebyggande arbete skulle kunna resultera i att man skapar förtroendegivande relationer till ungdomarna från flera aktörer och på så sätt skapar skyddsfaktorer som redogjorts för i delkapitel 2.1.

Eftersom det åländska samhället är väldigt litet och de flesta personer känner någon inom den myndighet eller det företag man ska samarbeta med sker en stor del av kontakten och samarbetet enligt personbundna kontakter. Då mycket samarbete sker genom personliga kontakter uppstår en saknad av rutiner och ramar för hur samarbetet ska fungera, vilket i sin tur kan skapa problem om de som har ett fungerande samarbete slutar sitt arbete. I exempel 4 beskriver informant B1 hur samarbetet fungerar mellan myndigheterna på Åland idag.

Exempel 4:

Det finns inte rutiner, och det är personbundet. Det spelar stor roll på vem som är på jobb på den andra instansen, hur engagerad man är själv och hur engagerad den på andra instansen är. (Informant B1.)

Alla informanter är eniga om att rutinerna är bristfälliga och att det under en längre tid har varit mycket personbundet och knutet till eget engagemang. Informant B2 uppger att det har funnits en mentalitet av att ”man vill sköta problemet själv” utan att belasta eller blanda in andra aktörer. Informanterna anser däremot att situationen håller på att förbättras i och med den nyligen uppstartade *Samverkansgruppen*. Genom Samverkansgruppen har de olika aktörerna delat med sig av vad deras egen uppgift är och vilka befogenheter och möjligheter de har att utföra olika åtgärder. I exempel 5 skildras vad informanterna F2 och F3 uppger om att tröskeln att ta kontakt har sänkts i samband med att samverkansgruppen skapades.

Exempel 5:

Egentligen har den inte varit hög, men man har inte vetat vem som har ansvaret. Nu när man vet mera vad andra gör så är det lättare att ringa och fråga. Förut

visste man inte alltid vems område ärenden hörde till. Man har nu fått bort det personbundna lite. (Informant F2 & F3.)

Exempel 6:

Vi har kontakt med egentligen alla som jobbar med ungdomar, men det skiljer mycket på rutiner med olika aktörer. Tystnadsplikt kommer emot många gånger. (Informant F2 & F3.)

I exempel 6 ser man även att det kan skilja mycket i rutiner beroende på vilken aktör man samarbetar med. Att tystnadsplikten ställer till problem i samarbetet är något som flera informanter har nämnt och förslag på att kunna nyttja den istället för att se den som ett problem kommer i följande delkapitel. En del samarbeten som fungerar finns det i lagen krav på att de ska utföras, till exempel att då en ung person är misstänkt för brott ska socialmyndigheten kontaktas. Samarbetet fungerar på något sätt på "gräsrotsnivå", speciellt under evenemang så som RockOff och liknande. Det kan däremot tolkas ur de flesta svar medan andra har sagt det rakt ut, att samarbetet inte finns mellan ledningen av de olika aktörerna. Det finns ingen strukturerad plan på hur samarbetet skall organiseras, istället är det arbetarna på "gräsrotsnivå" som formar samarbetet efter varje situation. I exempel 7 beskriver informant P2 problemet.

Exempel 7:

Men igen så saknas det nog med det här helhetstänket, där saknas nog processerna. Att var vill vi vara med det gemensamma myndighetsöverskridandearbetet om fem år, den finns inte där. Åtminstone inte på en organisatorisk nivå. (Informant P2.)

Så som beskrivet i delkapitel 2.3 är de nämnda verksamhetsmodellerna uppbyggda efter en klar struktur med ett klart ledningsförhållande. Inrikesministeriet är huvudman för både Ankarverksamheten och MARAK. Som ansvarig myndighet så leder polisen arbetet med Ankarverksamheten och THL ansvarar för MARAK. Norrtälje kommun är huvudman för TiNk och socialmyndigheten leder arbetet i SIG. Klara ledningsförhållanden och struktur för hur samarbetet skall fungera på ett myndighetsöverskridande plan är en stor del av framgången för dessa verksamhetsmodeller. Alla informanter har varit eniga om att detta är saker som saknas gällande samarbetet mellan myndigheter på Åland. I följande delkapitel redogör jag för några idéer och utvecklingsområden som framkom i intervjuerna med informanterna.

5.1 Utvecklingsområden

Som det är beskrivet i stycket ovan och som det framkommer i delkapitel 2.3 är det några faktorer som genomsyrar svaren från alla informanter. Rutiner, struktur och avsaknaden av

en huvudman är de faktorer som framkommer i störst utsträckning, medan andra faktorer som framkommer som utvecklingsförslag är öppen kommunikation, utnyttjandet av engagerande personer och att direkt kunna samla alla aktörer kring ärenden som berör ungdomar. I kommande avsnitt presenterar jag analysen av utvecklingsidéerna som framkom i intervjuerna.

Rutiner och struktur

”Rutiner och samarbete överlag skulle behöva fixas”, anser Informant B1. De flesta andra informanterna håller med, fast inom olika utsträckning. Som tidigare beskrivet i kapitlet menar Informanterna F2 och F3 att det finns någon form av rutin, men att den varierar beroende på vilken aktör eller till och med att det varierar från skola till skola. I exempel 8 kan läsas att Informant B1 anser att man behöver fundera ut hur man kan använda sin egen yrkesroll för att hjälpa varandra.

Exempel 8:

Det finns en stor okunskap i vad de andra aktörerna sysslar med och hur de jobbar. Istället för att bara vänta på att den andra ska fixa det så borde man sätta sig ned och fundera på vad man kan göra för att hjälpa varandra. (Informant B1.)

Exempel 9:

Jag tycker att vi har ett jättegott samarbete då det kommer till enskilda specifika händelser eller ärenden. Det är lätt att få ett samarbete till stånd om en ungdom är misstänkt för ett brott. Det är lätt att få ett samarbete till stånd då det gäller till exempel RockOff eller andra liknande evenemang, här är kanske den primära samarbetspartnern Fältarna. Däremot upplever jag att vi har en större utmaning i att få samarbetet igång på en mer administrativ nivå där det inte handlar om de enskilda aktörerna utan där det handlar om organisationerna som helhet. (Informant P2.)

Informant P2 är inne på samma spår som Informant B2, att rutiner finns med vissa specifika samarbetspartners och vid vissa specifika ärenden, vilket kan utläsas genom exempel 9 samt det tidigare exemplet 7. Det kan tolkas att Informant P2 menar att samarbetet fungerar bra på de lägre nivåerna inom organisationen, men gällande det långsiktiga tänket på ledningsnivå så saknas strukturen och rutinerna.

Exempel 10:

Med KST⁸ kommer det en tjänst med socialjour 24/7, problemet nu är att det inte finns någonstans att placera alla. Ett mera samarbete behöver ordnas för att veta vad som händer efter att vi varit på plats och omhändertar någon. Då vi omhändertar en ungdom som är berusad vill vi förstås att ungdomen ska komma hem till föräldrarna. I vissa fall är föräldrarna inte i skick att ta hand om

---

⁸ Kommunernas socialtjänst k.f.

ungdomen och då försöker vi ibland nå en släkting. Till Tallbacken kan vi inte skicka ungdomar som är berusade, är de underåriga så är det inte heller polisens fylleceller som är lämpligast. Det här är en sak som behöver klargöras genom bättre struktur och rutiner. (Informant B2.)

I exempel 10 kan läsas vad Informant B2 lyfter upp för områden som rutiner och struktur behöver förbättras inom. Informant B2 lyfter upp problematiken kring ungdomar som är berusade ifall det inte finns en möjlighet att föra hem dem till sina föräldrar. Genom att skapa en god rutin för liknande situationer så skulle den enskilde socialarbetaren eller den enskilde polisen som stöter på en berusad ung person veta vad den skall göra till näst ifall det inte är möjligt att föra hem den unga personen till dennes föräldrar. I Avsnittet *Direkt ta tag i det som händer* kan läsas om ett förslag som informanterna F2 och F3 ger för problemet. I delkapitel 2.2 kan läsas att socialservice ska vara högklassig och ge ett gott bemötande åt klienten. Det framkommer även att socialservice skall ske strukturellt och att åtgärderna ska vara formade så att de främjar klientens välbefinnande. Från Informant B2:s svar kan man tolka att hen inte är nöjd med hur rutinen eller rättare sagt frånvaron av rutiner för tillfället.

Trots att majoriteten av svaren har antytt att det saknas rutiner och att det är ett av de största utvecklingsområden så kan man se ljuset i tunneln genom den nybildade Samverkansgruppen. ”Rutiner för samarbete, det finns det ju inte nu. Den här Samverkansmodellen, där kommer väl rutinerna kan man säga”, svarade Informant F1 på frågan om det finns rutiner för det myndighetsöverskridande samarbete.

Samverkansgruppen

Alla informanter är eniga om att Samverkansgruppen är ett steg i rätt riktning i utvecklingen av det myndighetsöverskridande samarbetet gällande ungdomsbrottslighet. Det som kan tolkas ur de flesta informanters svar är att genom samverkansmodellen få bättre kontakter med de andra aktörerna som arbetar med ungdomar och framförallt förebyggande av ungdomsbrottslighet. I exempel 11, exempel 12 och exempel 13 kan man läsa mer om vad tre av informanterna svarat om Samverkansgruppens inverkan på samarbetet.

Exempel 11:

Nu ser det ut som att det kommer fungera bra. Skulle du frågat för någon månad sedan skulle jag sagt att det fungerar dåligt. I kontakten mellan mig och Fältarna har det aldrig varit hög tröskel, men med andra myndigheter har det väl aldrig funnits något etablerat samarbete. (Informant P1.)

Exempel 12:

Nu är tanken att vi träffas vart tredje vecka. Jag hoppas på att man ska kunna mötas i framtiden och hjälpas åt mera och vara flexibla. Att man kan gå förbi de personliga kontakterna och ha ett strukturerat nätverk för samarbetet. (Informant B2.)

Exempel 13:

Viktigt med gruppen att få koll på hur jobbar polisen, hur jobbar soc och så vidare. Vi kan då reda ut hur vi kan nyttja varandra och det blir lättare att ta kontakt med de andra parterna. Det tar bort lite av byråkratin. (Informant F2 & F3.)

Genom exempel 11, exempel 12 och exempel 13 kan man förstå att informanterna anser att rutinerna i samarbetet har förbättrats då alla vet vad man kan förvänta sig att den andra aktören kan bidra med om man ringer till dem eller vad man själv kan behöva hjälpa de andra aktörerna med. Man kan enligt Brottsförebyggande rådet (2016) bedöma att samarbetet är i tredje skedet enligt det som beskrivs i delkapitel 2.2. Likaså kan man tänka sig att Samverkansgruppen uppfyller kategorierna *Självständiga parter*, *Problemlösning genom att beakta parternas svagheter* och är inne i arbetet med att uppfylla kategorin *Medvetenhet om den andra partens utveckling* i Grays teori som även den finns att läsa om i delkapitel 2.2.

Det som exempel 11, exempel 12 och exempel 13 inte uttrycker i ord men som kan tolkas genom helheten av intervjuerna med informanterna, är att detta samarbete sker med samarbetspartners som saknar mandat i form av ekonomiska resurser och beslutsfattande på en mer organisatorisk nivå. I delkapitel 2.3 framkommer det tydligt att varje verksamhetsmodell har en huvudman som är beställaren av samarbetet, det vill säga en huvudman som har makten att fatta beslut om att samarbete skall företas och ställa krav på att det faktiskt verkställs. I följande avsnitt redogörs mer kring problematiken med avsaknaden av en huvudman med mandat att bestämma.

En huvudman som kräver att samarbete företas

Att ha en huvudman som beställer ett samarbete innebär att man har någon som ställer ett krav på att ett samarbete skall initieras och även att den kommer följa upp att samarbetet verkställs. I verksamhetsmodellen TiNK har Norrtälje kommun, som huvudman, anställt trygghetssamordnare som har i uppgift att se till att det finns fungerande samverkansplattformar för de olika aktörerna. Huvudmannen i TiNK har även integrerat verksamhetsmodellens mål i kommunens långsiktiga vision, att Norrtälje ska vara den tryggaste kommunen i Sverige. Informanterna är eniga om att brister finns i kravet på att ett fungerande samarbete skall finnas. Informant P2 var den person som var mest kritisk

gentemot ledningen av de olika aktörerna samt samhället generellt på Åland. I Exempel 14 ger Informant P2 en återkoppling till hur skillnaden är mellan fasta Finland och inrikesministeriet kontra landskapet Åland och Landskapsregeringen.

Exempel 14:

Jag skulle säga att det saknas ett klart och tydligt krav över att ha en myndighetsöverskridande verksamhet. Drar man parallellen med Ankarverksamheten så där är det en inriktning som har kommit från Inrikesministeriet som en del av polisens förebyggande arbete eller egentligen det förebyggande arbetet överlag bland myndigheter som ska bedrivas för att skapa ett tryggare samhälle. Där finns det en mycket klar och tydlig beställning över att det ska finnas myndighetsöverskridande verksamhet som är planerad, organiserad och strukturerad på ett sådant sätt att det faktiskt förebyggs. Den saknar vi idag, vilket gör att det blir ganska godtyckligt hur samarbetet initieras eller inte initieras. (Informant P2.)

Öppen kommunikation

I detta avsnitt presenteras vikten av öppen kommunikation och vilka aspekter som särskilt ska beaktas. Som beskrivs i delkapitel 2.2 baserar sig ett samarbete på att en eller flera organisationer strävar efter att gemensamt uppnå ett mål, och genom att man välkomnar andras tänkande och åsikter. För att man ska kunna ta del av andras åsikter krävs att man kommunicerar och kommunikation sker bäst då man kan kommunicera öppet och ärligt med varandra. Den öppna kommunikationen ska inte enbart ske mellan de olika aktörerna, utan den måste även ske enhetlig till de berörda som i den här undersökningen syftar på ungdomarna. Genom exempel 15 kan det tolkas att Informant B1 menar att det har varit ett problem att olika aktörer ofta sagt saker som skiljer sig från varandra. Informant B1 kunde även uppge att det nu i och med Samverkansgruppen finns en bra möjlighet att ena alla aktörer så att de ger samma information till ungdomarna.

Exempel 15:

Jag har fått driva och initiera mycket. För att få med alla vuxna på att säga likadant, det är för ungdomens bästa. Tidigare har många vuxna från olika instanser gett olika budskap åt samma ungdom i samma ärende. (Informant B1.)

En specifik sak som framkom i intervjuerna som många gånger setts som ett problem då ett samarbete ska företas är tystnadsplikten eller ”tystnadspliktsspöket” som informant F1 kallade det. Problematiken kring tystnadsplikten framkom i mitten av undersökningen och efter detta togs den upp i kvarvarande intervjuer. Därav har alla informanter inte sagt sin åsikt om det. Tystnadsplikten har många gånger setts som ett hinder, vilket framgår av exempel 16 och exempel 17, för att samarbeten ska fungera, eftersom många anser att

tystnadsplikten innebär att man inte får dela med sig av informationen utanför sin egen instans. Då tystnadsplikten ses som ett hinder för att dela med sig av information, blir den samtidigt ett hinder för öppen kommunikation. Öppen kommunikation har tidigare i avsnittet konstaterats vara viktigt för ett fungerande samarbete.

Exempel 16:

Det märks mer eller mindre varje gång det är ett samarbete, att det finns en rädsla över att tala klarspråk. Igen så anser jag att det är något väldigt uppenbart tecken på att det inte fungerar på en strategisk nivå, för att till den nivån hör att reda ut sådana frågetecken. (Informant P2.)

Exempel 17:

Men istället för att ha en tystnadsplikt som ett hinder så ska vi ha en tystnadsplikt för vad det faktiskt är, det vill säga ett verktyg. Tystnadsplikten är ett verktyg. Just nu känns det i vissa fall, att istället för att använda det här verktyget för att faktiskt göra det du ska göra så håller du på kastar den framför fötterna och snubblar på den. (Informant F1.)

För att utnyttja tystnadsplikten menar flera av informanterna att det finns lösningar som i sig inte kräver något större besvär. Informant P2 menar att tystnadsplikten många gånger inte hindrar en från att dela med sig av informationen till andra aktörer, eftersom deras tjänsteansvar redan innefattar en tystnadsplikt. I exempel 18 kan läsas om ett fungerande koncept i vilket man använder sig av just detta.

Exempel 18:

Där tycker jag väl kanske att Ankarverksamheten ändå har en ganska trevlig inriktning där man då sätter en ungdomsledare, en socialarbetare och en polis att jobba i samma utrymmen. För det tvingar de enskilda att möta de förutfattade meningar de har. (Informant P2.)

Socialvården och skolorna som inte har en lika stark lagstiftning att luta tillbaka på då det gäller att dela med sig av information som annars faller under tystnadsplikten, har ett inarbetat system som går ut på att fråga efter den unga personens och vårdnadshavarens samtycke till att de samarbetar. Då ett samarbetsnätverk ska bildas kring en ung person begärs det ofta ett samtycke av berörd person och dennes vårdnadshavare. Samtycket innebär att de olika aktörerna, exempelvis socialvården, skolan, barn- och ungdomspsykiatri, ska få samarbeta och dela med sig av information som annars berörs av tystnadsplikten. Samtycket kan enligt informanterna återtas när som helst av de berörda. Detta samarbete företas för den unge personens bästa och därför menar informanterna att det är i den unge personens och vårdnadshavarens intresse att ge ett samtycke. Förstås finns det fall i vilka exempelvis vårdnadshavaren inte vill ge samtycke. Sådana fall ger oftast en större oro om barnets välmående. Exempel 19 och exempel 20 ger en bättre bild om förfarandet.

Exempel 19:

Dom sa ja, och där var samarbetet i full gång, då fanns det inte några gränser längre. Vem ska annars säga att nu gör ni fel här, förutom föräldern och ungdomen? Det var ju dem de handlade om och det är för dem som tystnadspliktlagen finns. (Informant F1.)

Exempel 20:

Om föräldrar nekar till samarbete och att vi ska få dela med oss av information som annars hör till vår tystnadsplikt så börjar man fundera vad som faktiskt pågår hemma. (Informant F2 & F3.)

Direkt ta tag i det som händer

Att ungdomar har ett sämre konsekvenstänk än vad vuxna har är något som de flesta informanter håller med om. För att ungdomarna bättre ska förstå konsekvenserna av sina handlingar menar informanterna att åtgärderna snabbare måste sättas in mot ungdomsbrottslighet. I och med att det som tidigare i undersökningen konstaterats inte finns några grundliga rutiner för det myndighetsöverskridande arbetet dröjer ofta ärenden med ungdomarna mer än de borde. En konkret sak som lyfts fram är att då en ung person har begått ett brott ska den så snabbt som möjligt få träffa en socialarbetare efteråt. Både informanter från polisen och socialmyndigheten har insett problematiken i detta och deras tankar framkommer i exempel 21 och exempel 22.

Exempel 21:

Jag har önskat att det ska bli mera som Linköpingsmodellen⁹ att direkt man påträffar en person som förmedlar, brukar eller innehar narkotika skall kunna direkt få till en träff med en socialarbetare. Med framtida KST kanske det tillkommer en socialjour som finns tillgänglig dygnet runt. Man skulle få en intervention med en gång direkt efter man har påträffats av till exempel polisen. Ungdomen skulle även få fara till en sjukskötare och läkare direkt för kliniska tester och prover. (Informant P1.)

Exempel 22:

Vi skulle kunna vara mera närvarande vid till exempel hembesök, speciellt vid oplanerade besök. Det skulle underlätta vårt fortsatta arbete då vi till exempel har en diskussion med familjen en vecka senare. Får vi helheten, det vill säga se redan vad ungdomen säger vid hembesöket och hur den uppträder och hur föräldrarna agerar så har vi genast en mycket bättre uppfattning om ungdomen (Informant B2.)

---

⁹ En arbetsmodell som startade hos polisen i Linköping där idén är att man samlar in information om en ungdom som är i riskzonen att falla in i kretsar där narkotika brukas, för att sedan göra ett besök hemma hos ungdomen och hålla en så kallad intervention.

Ett förslag på hur ungdomar skulle kunna få hjälp efter eget initiativ är genom en ungdomsmottagning. En ungdomsmottagning skulle finnas till för att ungdomarna själva skulle ha möjligheten att söka sig dit. Ungdomsmottagningen skulle sänka tröskeln för ungdomarna att söka hjälp och de skulle från mottagningen få vägledning till vidare hjälp om så behövs. Ungdomsmottagningen skulle även fungera som ett tillnyktringsrum för berusade ungdomar och skulle då även kunna verka som en lösning på problemet som framkommer i exempel 10. I exempel 23 kan läsas om hur Informanterna F2 och F3 beskriver hur ungdomsmottagningen skulle fungera.

Exempel 23:

En ungdomsmottagning med till exempel ett tillnyktringsrum skulle behöva finnas. Det skulle vara hälsovårdens ansvar. Där skulle ungdomarna kunna göra allt från att prata om relationsproblem, till att få en länk till en tidsbokning till läkare och även tillnyktring. Det skulle helt enkelt vara ett första steg i att ta kontakt med någon vuxen. (Informant F2 & F3.)

Socialarbetare vid polisen

För att lättare styra resurser kring ärenden gällande ungdomar har flera informanter föreslagit att det borde finnas en tjänst som är delad av polisen och socialmyndigheten. Den tjänsten skulle ge flera fördelar, vilka framkommer i exempel 24. Informanterna menar att en liknande tjänst finns på andra ställen i Finland och även i Sverige. Som förslag ger informanterna att tjänsten skulle vara finansierad av landskapet.

Exempel 24:

Drömmen är en delad tjänst av social och polis som skulle jobba med ungdomsbrottslighet. Den kan både utreda brottet som en civil utredare och göra den sociala bedömningen. Den skulle bättre kunna beakta barnets bästa i allt man gör då den har mera insikt om man har del av båda myndigheters arbete. Man skulle också fungera som en kontaktperson åt båda håll. (Informant B1.)

De informanter som lyfter fram det här exemplet är främst från socialmyndigheten. Att just socialarbetarna lyfter fram förslaget, kan tolkas som att det ändå är de som får ta över ärendena efter att polisen fullgjort brottsutredningen. De flesta av informanterna är medvetna om att det i många fall är socialmyndigheten som bär det tyngre ansvaret i ungdomsärenden.

Orosanmälningar

För att sänka eftertrycket i barnskyddsanmälningar skulle Informant F1 vilja se att namnet ändras till vad det faktiskt är, det vill säga en anmälan om oro för ett barns eller ung persons välbefinnande, vilket skildras i exempel 25.

Exempel 25:

Namnet skulle bytas ut till orosanmälan, istället för vart den går så skulle det tydliggöra vad den gör. Det heter ju inte heller polisanmälan, det heter brottanmälan. Nu är problemet att ungdomar ser barnskyddsanmälan som en bestraffning för att man har gjort någonting. Och föräldrar blir förbannade på en för att man har gjort en barnskyddsanmälan. (Informant F1.)

Genom att ändra på namnet på en barnskyddsanmälan och på så vis avdramatisera förfarandet menar informant F1 att det skulle sänka tröskeln för att upprätta en orosanmälan. En orosanmälan kan till exempel skrivas för normbrytande beteenden hos ungdomar. Som konstaterat i delkapitel 2.1 kan ett tidigt normbrytande beteende orsaka att en individ lever ett kriminellt liv i vuxen ålder. Ett bra sätt att jobba mot normbrytande beteenden är att skapa skyddsfaktorer. Om skyddsfaktorer har redogjorts i delkapitel 2.1 och ett förslag på att utveckla dem kommer i följande avsnitt.

Man kan även tolka att informant F1 genom exempel 25 menar att man genom att avdramatisera förfarandet skulle minska på ungdomars förakt mot myndigheter. En ändring på begreppet för själva förfarandet är något som alla myndigheter och aktörer skulle behöva vara överens om för att var och en ska förstå innebörden så som beskriven enligt informant F1. Om själva förfarandet i sig normaliseras och eftertrycket blir mindre kommer framförallt unga samt föräldrar uppleva en orosanmälan som något som faktiskt kan hjälpa istället för att stjälpa.

Föräldrars ansvar

Samtidigt som man minskar på eftertrycket i barnskyddsanmälningarna (läs orosanmälningarna) vill Informant F1 se att man ökar på föräldrarnas delaktighet och att få dem att förstå sitt ansvar. Se exempel 26.

Exempel 26:

Sen tror jag också att man behöver utveckla det i föräldrastödet. Det är ju en stor del soc, men att faktiskt stödja föräldrar och får föräldrar att känna att de har ett ansvar och att de har en makt. Att de faktiskt har en möjlighet att påverka sin situation alltså ungdomssituationen, för att föräldern är i slutändan det viktigaste verktyget vi har. Sen då oavsett hur stort ansvar föräldern tar så är det i slutändan i det flesta fallen föräldern som känner sitt barn bäst. Så att på något sätt kunna ta vara på en förälders magkänsla. (Informant F1.)

Informant F1 framhäver även litenheten på Åland och menar att föräldrar behöver bli bättre på att kontakta varandra gällande varandras barn om de känner sig oroliga. Det ska vara låg

tröskel för föräldrar att söka stöd från både myndigheter samt andra vuxna. Informant F1 menar att föräldrar borde skapa ett eget nätverk, ett vuxennätverk, kring ungdomarna för att det ska vara lättare att kontakta varandra ifall man är orolig över något. Då barn känner sig trygga i sin närmaste omgivning och har positiva relationer till sin familj kan det ses som en stark skyddsfaktor. Att andra vuxna i ett barns närmaste omgivning bryr sig om barnet kan fungera som ytterligare skyddsfaktor, som beskrivet i delkapitel 2.1 kan flera skyddsfaktorer tillsammans öka sannolikheten för att ett barn håller sig borta från ett kriminellt liv. I exempel 27 berättar informant F1 att det inte borde vara svårt att skapa ett vuxennätverk kring ungdomarna på Åland.

Exempel 27:

För det ska inte vara så svårt på Åland, vi är 30-tusen här, det är ett kvarter i en storstad. Det ska inte vara svårt att bilda nätverk kring det här, tänk det här småstadstänket det är allas ansvar att uppfostra en ungdom, ”det krävs en hel by för att uppfostra ett barn” och det är precis just det det gör. (informant F1.)

För att öka på de vuxnas delaktighet måste även de aktörer som arbetar med ungdomar komma till mötes. Man kan inte förvänta sig att vuxna direkt kommer att skapa ett nätverk bara för att de uppmanas att göra det, utan det är de professionella som arbetar med ungdomar som måste skapa förutsättningar för de vuxna att bilda ett starkt nätverk.

Mer kontakt med polisen i positiv anda

Fältarna som jobbar relationsbyggande med ungdomar och på så sätt oftast har positiva kontakter med ungdomar har fått höra av flera ungdomar att de vill mer ofta ha positiv kontakt med alla vuxna och myndighetspersoner men främst med polisen. Enligt informanterna från Fältarna känner många ungdomar att de bara träffar polisen i negativa situationer och att det ofta kommer påföljder som barnskyddsanmälningar och samtal till föräldrarna om att de misskött sig. Det ungdomarna efterlyser är att de skulle få träffa polisen mer ofta i positiva situationer och att kontakten helst skulle ske i person. I exemplen 28 och exempel 29 kan läsas vad informanterna F2 och F3 berättar om fenomenet.

Exempel 28:

Ungdomarna har uttryckt att de vill ha kontakt i person. Och många ungdomar säger ibland att ”kan de inte bara prata med oss” då polisen gett en barnskyddsanmälan eller liknande efter att de varit till en fest eller något annat. (Informant F2 & F3.)

Exempel 29:

Mera resurser hos polisen, en grupp som skulle få jobba med ungdomar och förebyggande. Det har vi hört från ungdomar som säger att de skulle vilja ha mera kontakt med polisen. De är trötta på att de bara träffar polisen i ”negativa situationer”. (Informant F2 & F3.)

Att vara mer ofta närvarande för ungdomarna ger även en bättre bild av aktörerna enligt föräldrarnas åsikt. Enligt informanterna så är det många föräldrar som ofta anser att det är en negativ sak att deras ungdomar är i kontakt med myndigheter fast det i själva verket kan vara av positiv natur. Genom exempel 30 lyfter informanterna F2 och F3 fram att föräldrar ofta kan se ungdomars kontakt med myndigheter generellt som en negativ sak.

Exempel 30:

Många föräldrar kanske tror att vi bara håller på problembarn, men vi vill ha med allihopa. Det ger även lärdom till de ungdomar med problem att få vara med och se hur alla uppträder. (Informant F2 & F3.)

Man kan anta att informanterna F2 & F3 menar att alla vuxna, såväl myndighetspersoner samt aktörer ur tredje sektorn behöver tänka på att bemöta ungdomar mer ofta i positiva situationer. Detta är något som skulle klargöras genom ett tätare samarbete som förslagsvis den nuvarande Samverkansgruppen eller en eventuell framtida verksamhetsmodell.

5.2 En verksamhetsmodell för Åland

Som det i andra avsnittet i föregående delkapitel konstaterades så anser de flesta informanter att samarbetet utvecklas åt rätt håll i och med samverkansgruppen. ”Samverkansmodellen kan ses som ett embryo till något som kan utvecklas till TiNK”, säger Informant F1. De flesta uppger dock att samarbetet fortfarande behöver utvecklas men att grunden skapas just nu. Enligt samverkansmodellen i delkapitel 2.2 är utvecklingen av samarbetet just nu i tredje skedet, det vill säga *Gemensamma förberedelser*. För den fortsatta utvecklingen av samarbetet är informanterna eniga om att det behöver skapas en modell som har ett klart ramverk med vilka som är huvudaktörer och vem som är huvudman. Ingen informant kunde peka ut någon specifik verksamhetsmodell som borde tas i bruk på Åland eftersom situationen är lite speciell med tanke på lagstiftning som skiljer sig från Sverige, medan kulturen i många fall är mer likt Sveriges än övriga Finlands. För att påvisa att alla informanter är inne på samma linje kommer exempel att användas från alla av dem. Informanterna P1, F2 och F3 hänvisar till redan befintliga verksamhetsmodeller och menar att de skulle kunna fungera på Åland med eventuellt små justeringar, vilket går att läsa i exempel 31 och exempel 32.

Exempel 31:

Åtminstone skulle det behövas finnas några klara rutiner. Lindköpingsmodellen som jag är mest bekant med så skulle bra kunna fungera. Som samverkansgruppen ser ut nu är en bra början, kommer även BUP¹⁰ med så skulle det vara riktigt bra. Just nu är det Fältarna som för protokoll och ställer i ordning inför träffarna. (Informant P1.)

Exempel 32:

Bra att alla är samlade på samma ställe, då får ungdomen prata med alla direkt. Så slipper man skicka iväg någon till exempelvis polisen och så kommer de inte på plats, utan går någon annan stans. Man skulle kunna ha träff en par tri gånger i veckan och stämma av. Får man inte det på fulltid så kunde man ändå ha en tjänst som är deltids anställd för en liknande verksamhet. (Informant F2 & F3.)

I och med att Åland har särställning och skiljer sig från övriga Finland samt att lagar skiljer sig från Sverige menar de flesta informanter att det kan vara svårt att direkt ta i bruk en existerande verksamhetsmodell. Däremot kan det tolkas från de flesta informanter att man kan ta grunderna från egentligen vilken verksamhetsmodell som helst och sedan anpassa den till åländska behov. I exempel 33 och exempel 34 skildras detta.

Exempel 33:

Absolut, jag tror att en mera strukturerad modell behövs för att den ska godkännas av alla parter. Det skulle säkert hjälpa mycket. En modell till Åland kommer säkert ta exempel från Sverige och Finland men sen anpassa den efter åländska behov. Dels har vi egen lagstiftning, dels är vi på sidan om resten av Finland och har ganska mycket egen kultur. (Informant B2.)

Exempel 34:

Det som är klart och uppenbart för mig är att struktur behöver finnas. Sen anser jag som jag redan var inne på tidigare att hjulet behöver inte uppfinnas på nytt, utan man plockar erfarenheter från andra ställen, man plockar modeller från andra ställen och sen gör de justeringar som behöver göras utgående från vår samhällsstruktur. (Informant P2.)

Exempel 35:

Det finns många olika, men jag tror det behöver byggas upp en egen för Åland. Vi har egen lagstiftning och mycket som skiljer sig. De som behöver vara med i samarbetet är polis, social, barnskydd och åklagare emellanåt. Den här gruppen kunde ge förslag åt politiker eftersom det ändå är egen lagstiftning. (Informant B1.)

Informant B1 menar mer att en verksamhetsmodell skulle planeras ännu mera grundligt till åländska behov och att det skulle utföras av en grupp som innehåller de aktörer som kommer att delta i samarbetet. I och med att man har egen lagstiftningsbehörighet på Åland menar

---

¹⁰ Barn och ungdomspsykiatriska mottagningen vid Ålands hälso- och sjukvård

Informant B1 att möjligheterna finns för att skapa en modell som skulle fungera bra för det åländska samhället. Informant B1 sade inte det rakt ut men man kan tyda att B1 menar att Samverkansgruppen som den är nu kunde vara med och sätta grunderna för en strukturerad modell som kan tas i bruk i framtiden.

Det finns många på Åland som jobbar med ungdomar och på ett eller annat sätt även jobbar förebyggande. Som informant F1 citerades i början av avsnittet så kan samverkansgruppen utvecklas till en verksamhetsmodell med bättre rutiner. Utvecklingen skulle då ske genom att man bättre nyttjar de resurser som redan finns och att detta skulle ske genom ett tätare samarbete med alla aktörer.

Exempel 36:

Vi samlar de resurser som vi har. Nu speciellt i de tiderna vi har nu med de ekonomiska tiderna vi har att vänta är det viktigare än någonsin att tänka över hur vi samlar resurserna. Det finns inte utrymme för några tillägg de här kommande åren. Utan det är nog bara att vi behöver effektivisera de resurserna vi har så mycket det går. Se till att använda det vi har, och vi har mycket. (Informant F1.)

Med exempel 36 återges informant F1:s syn på att Åland har mycket resurser för att jobba med ungdomar. Nästa avsnitt som följer är det sista i resultatet och i det redogörs för hur de flesta informanter tror att en utveckling av det myndighetsöverskridande arbetet kommer att initieras.

En eldsjäl som enar alla

En faktor som framkom i flera intervjuer och som kan tolkas som något som är vanligt att är starkt i små samhällen, är eldsjälar som brinner för någonting och jobbar hårt för det. En del informanter uttryckte detta fenomen rakt ut medan svaren av andra kunde tolkas som att de tänkte på dem. Oavsett om det sades rakt ut eller om det kunde läsas mellan raderna så kan eldsjälar anses vara det som behövs för utvecklingen av det myndighetsöverskridande arbetet. I exempel 37 fås en skildring om varför fenomenet eldsjäl är viktigt.

Exempel 37:

Sen är det också viktigt med engagerade individer i de här samarbetena och där en chefs roll är att identifiera den individens behov och nyttja så mycket det går den kraften som finns i engagemanget. Vi har jättemycket engagerade individer, vi har både inom polisen och inom soc. såna som vill driva på utvecklingen och vill göra någonting. De här personerna riskerar annars att bränna ut sig. Där är det viktigt att ta vara på det för annars riskerar man att tappa mycket kompetens. (Informant F1.)

Exempel 38:

Men i samma sekund som någon stiger fram med en klar och tydlig vision och lyckas ena alla olika instanser så kommer vi ganska snabbt att se en stor förändring. Den här personen behöver ju först och främst lyckas att ha sin egen organisation i ryggen och komma med ett visst tjänstemannamandat in i det, och på den strategiska nivån. Där skulle jag säga att nyckeln är. (Informant P2.)

Det som oftast inte framkommer när man läser om olika verksamhetsmodeller är hur de har inletts. Men som det framkom i intervjuerna med informanterna har flera verksamhetsmodeller inletts genom att det finns en engagerad person som har en idé som den får jobba med och utveckla till något som beslutsfattarna är nöjda med och sedan kan de besluta om att ta modellen i användning. Exempel 38 sammanfattar resultatet av undersökningen väldigt bra. Det som behövs för utvecklingen är att en engagerad person får med sig mandat för att genomföra en förändring av strukturen och rutinerna för det myndighetsöverskridande arbetet gällande ungdomsbrottslighet.

6 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Undersökningens syfte har varit att ta reda på hur de olika aktörerna som arbetar mot ungdomsbrottslighet uppfattar att samarbetet fungerar med andra aktörer på Åland. Undersökningens syfte har även tangerat hur de olika aktörerna upplever att man skulle kunna utveckla samarbetet ifall de anser att det är nödvändigt. Undersökningen har genomförts genom att intervjua informanter från olika aktörer på Åland och eftersom resultatet av undersökningen baserar sig på informanternas åsikter anses undersökningen vara av kvalitativ natur. För att arbetet inte skulle bli för stort har jag i ett tidigt skede avgränsat det till att innehålla informanter från Ålands polismyndighet och de sociala myndigheterna på Åland.

Som stöd för undersökningen har jag arbetat med tre forskningsfrågor som varit till hjälp att hålla undersökningen inom ramarna för avgränsningen. Forskningsfrågorna har varit som följer: 1. Är de olika aktörerna inom förebyggande verksamheten gällande ungdomars brottslighet nöjda med hur samarbetet fungerar på Åland idag? 2. Om de olika aktörerna på Åland vill se att samarbetet förändras, på vilket sätt skulle de istället vilja se att samarbetet fungerar? 3. Skulle en modell liknande Ankarverksamheten, TiNk eller SIG lämpa sig på Åland enligt de olika aktörerna inom ungdomars brottsförebyggande verksamhet?

Teoribakgrunden baserar sig på bakgrundsinformation om ungdomsbrottslighet, vad det i lag är stadgat om berörda aktörers arbete med ungdomar och samarbete med andra, vad

begreppet *samarbete* innebär. Dessutom nämns några redan befintliga verksamhetsmodeller för myndighetsöverskridande arbete. Rörande ungdomsbrottslighet har jag refererat till *Ungdomar som begår brott – Vilka insatser fungerar?* Andershed med flera (2010). Verksamhetsmodeller för myndighetssamarbete som jag tagit som exempel kommer både från fasta Finland och från Sverige. Efter teorikapitlet har jag i ett eget kapitel redogjort för vilka aktörer som jobbar med förebyggande av ungdomsbrottslighet samt hur samarbetet fungerar på Åland. Till det kapitlet har jag samlat in informationen från anonyma muntliga källor.

Undersökningsämnet intresserade mig eftersom jag redan i ett tidigare arbetsförhållande inom skolvärlden uppmärksammade att samarbetet med andra aktörer gällande barn fungerade bristfälligt. Efter att jag sedan påbörjade min praktik vid Ålands polismyndighet och kom mer i kontakt med ungdomsbrottslighet på en daglig basis konstaterade jag att även samarbetet med andra aktörer, ur polisiär synvinkel, var bristfälligt. Genom diskussioner med flera poliser framkom att en del hade bra kontakter med exempelvis Fältarna eller med barnskyddet och att det ofta berodde på en bra personlig kontakt. Det kunde även tolkas av flera, både poliser samt andra aktörer, att strukturen för hur samarbetet ska fungera saknades. Även om samarbetet inte alltid sker strukturerat kan det antas att ett samarbete mellan olika instanser sker nästan dagligen vad gäller förebyggande av ungdomsbrottslighet. Samarbete kan ske på olika sätt mellan olika nivåer av deltagande. Till exempel kan det ske både genom att få råd och tips eller genom att man har ett mer omfattande samarbete där man sammanträder flera gånger.

Forskningsmetodik har studerats ur litteratur skriven av Patel och Davidson (2011) samt Holme och Solvang (1997). Denna kvalitativa undersökning baserar sig på hermeneutikens och fenomenografins läror, det vill säga att undersökningen är ett resultat av mina tolkningar av informanternas uppfattningar om det undersökta fenomenet. Jag har som tidigare nämnt i kapitel 4, samlat in information via intervjuer med informanter från Ålands polismyndighet, barnskyddet samt Fältarna i Mariehamn. Intervjuerna har varit frivilliga och informanterna hålls anonyma med tanke på att Åland är ett litet samhälle. Då informanterna har valts har en del valts direkt av mig medan somliga har blivit rekommenderade av deras kollegor.

Beträffande presentationen av resultatet i undersökningen har jag valt att lägga mest fokus på forskningsfråga 2 och 3. Valet att inte avsätta lika mycket betoning på forskningsfråga 1 gjorde jag eftersom det tydligt framkom att informanterna inte är nöjda med hur samarbetet fungerar. I intervjuerna framkom det många förslag och idéer på faktorer som behöver förbättras och därför valde jag att framhäva dessa i undersökningens resultat.

Resultatet kan sammanfattas genom att besvara mina forskningsfrågor. Den första forskningsfrågan svarades med ett entydigt nej. Ingen informant var nöjd med hur samarbetet fungerar idag. Den andra forskningsfrågan bjöd på ett bredare svar, det vill säga en större variation av åsikter om hur det myndighetsöverskridande samarbetet skall utvecklas. Informanterna var ense om vad de vill ha: klarare rutiner och struktur samtidigt som de vill att byråkratin skall minska. Hur detta ska genomföras fanns flera åsikter och förslag på. Den tredje forskningsfrågan hade även den ett väldigt entydigt svar. Informanterna anser allihop att en mer strukturerad verksamhetsmodell skulle lämpa sig på Åland. Vilken modell, eller hur en modell skulle se ut för att lämpa sig bäst på Åland kom det fler förslag på. Med egen lagstiftningsbehörighet beaktat menar flera av informanterna att en egen verksamhetsmodell för det myndighetsöverskridande arbetet kunde skapas för Åland.

Baserat på informanternas åsikter och upplevelse om hur samarbetet mellan myndigheter och aktörer fungerar på Åland idag kan man tolka vilket eller vilka stadier samarbetet uppfyller både i samverkansmodellen och Grays teori. Enligt samverkansmodellen kan samarbetet mellan myndigheter anses vara i steg tre, *Gemensamma förberedelser*: man slår samman organisationernas lägesbilder och analyserar problemen och orsakerna. Organisationerna gör en överenskommelse om inriktning och fokusområde för arbetet. Det nuvarande samarbetet mellan myndigheter och aktörer kan anses uppfylla kategorierna *Självständiga parter*, *Problemlösning genom att beakta parternas svagheter* *Medvetenhet om den andra partens utveckling* i Grays teori. Då de sista två kategorierna i Grays teori uppfylls kan man anse att samarbetet är välfungerande. Det som ska beaktas är att situationen gällande samarbete mellan myndigheter utvecklas hela tiden och speciellt med den nystartade *Samverkansgruppen*.

Vid analysen av materialet har det framkommit många intressanta synpunkter, både sådant jag själv tänkt på tidigare och sådant som jag inte hade uppmärksammat innan jag påbörjade undersökningen. Min förhandsuppfattning om att samarbetet inte fungerar optimalt blev klart bekräftad av alla informanter, vilket kan ses som både positivt och negativt. Det är negativt på det sättet att samarbetet inte fungerar optimalt, men positivt att det i undersökningen framkommer vad informanterna tycker. Förhoppningsvis kan en utveckling av samarbetet initieras då informationen om vad de olika aktörerna anser att fungerar bra kontra dåligt kommer till deras kännedom genom undersökningen.

En sak som jag hade väntat mig att skulle framkomma var att en hel del samarbete fungerar på grund av goda personliga kontakter. En sak som jag egentligen inte hade tänkt på, men som jag kunde återkoppla till tidigare arbete vid skolorna, var det så kallade

”tystnadspliktsspöket”. Även det som framkommer i exempel 10 om problematiken med vart berusade ungdomar skall föras var ny information för mig.

Genom denna undersökning, precis som många andra, uppstod nya frågeställningar som gärna skulle få undersökas. Om dessa frågeställningar skulle ha inkluderats i denna undersökning skulle undersökningen blivit allt för stor. Frågeställningar som är intressanta för vidare undersökning är bland annat hur en utveckling av samarbetet skulle verkställas, hur man skulle arbeta in en rutin för att inte hindras av tystnadsplikten, hur en tjänst för en socialarbetare vid polisen skulle tillsättas samt hur en modell skulle kunna förverkligas så att ungdomsärenden tas tag i direkt. En annan intressant undersökning skulle vara att ta reda på hur aktörerna anser att samarbetet fungerar om exempelvis ett år beaktat att de fått erfarenhet av hur Samverkansgruppen fungerar. Dessa undersökningsämnen kan med fördel undersökas i liknande undersökning som min, det vill säga genom ett lärdomsprov vid Polisyrkeshögskolan eller någon annan läroanstalt.

En sak som behöver tas i beaktande med undersökningen är att då den inleddes fanns inte samverkansgruppen som alla informanter varit positiva till och uppgett vara ett steg i rätt riktning gällande det myndighetsöverskridande arbetet. En annan sak är att i årsskiftet 2020 och 2021 placerades Kommunernas socialtjänst k.f. som är ett kommunalförbund som samlat alla åländska kommuners socialtjänster under samma tak. Då intervjuerna utfördes i oktober och november 2020 hade varje kommun ett eget socialkansli. Enligt informanterna kommer ingen praktisk förändring ske omedelbart, utan det kommer att arbetas fram med tiden. En driven person skulle kunna se det som en möjlighet att från den sociala myndighetens sida ändra på deras rutiner och få mandat med sig att initiera en utveckling, i första hand inom den egna myndigheten för att sedan få med de andra myndigheterna och aktörerna i samma utvecklingsriktning.

Jag anser att undersökningen gav ett bättre resultat nu då informanterna kunde relatera till hur samarbetet var innan samverkansgruppen startat samt redogöra för vad som börjat fungera bättre i och med att Samverkansgruppen grundats. Samtidigt kan det anses att informanterna via samverkansgruppen, endera genom att själva varit på ett möte eller fått återberättat för sig, har influerats av hur andra aktörer upplever samarbetet.

Beträffande intervjuerna kunde jag ha gjort på det sättet att informanterna inte skulle ha fått frågorna på förhand. Då skulle svaren varit mer spontana beträffande vad informanten tänkte på just vid tillfället för intervjun. Jag valde däremot att skicka frågorna till informanterna på förhand så att de hade möjlighet att förbereda sig och på så sätt fick jag mera genomtänkta

svar i mina intervjuer. Att göra på det sättet som jag gjorde anser jag att ger mer till min undersökning, dels innehållsmässigt, dels med tanke på reliabilitet.

Då informanterna skulle väljas har jag tillfrågat en del direkt medan jag blivit tipsad om andra. Eftersom jag har använt mig av informanter från både polisen, barnskyddet samt Fältarna anser jag att undersökningen ger ett tillförlitligt resultat som representerar mer än vad resultatet skulle gjort om jag bara valt informanter från en aktör.

Undersökningen kan anses valid eftersom jag har läst in mig på ämnet i fråga redan innan jag utförde intervjuerna. Vidare kan man beakta att intervjuerna har varit semistrukturerade och svarsalternativen har varit öppna. Att jag har renskrivit intervjuerna direkt efter att de utförts har även stärkt validitet och reliabilitet eftersom intervjuerna då varit i färskt minne.

Slutligen kan jag konstatera att jag genom undersökningen har lärt mig mycket om vad de olika aktörerna på Åland anser om hur deras samarbete med varandra fungerar. Jag har även fördjupat mig i hur olika verksamhetsmodeller realiserar i både fasta Finland och i Sverige. Dessutom har jag även utvidgat mitt kontaktnät hos de andra aktörerna. Således har jag eventuellt ökat chansen att de andra aktörerna väljer att kontakta mig ifall det råkar sig *att Karlsson inte är på jobb*.

REFERENSER

Andershed, Henrik & Andershed, Anna-Karin & Söderholm Carpelan, Kerstin 2010: *Ungdomar som begår brott – Vilka insatser fungerar?* Stockholm, Gothia Förlag AB

Ankarverksamhet 2020. Finns att läsa:
<https://ankkuritoiminta.fi/sv/framsida> Läst 04.05.2020

Brottsförebyggande rådet 2016: *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*. Finns att läsa:
http://www.bra.se/download/18.47fa372d1520dfb2fc559f39/1453792712863/2016_Samverkan_i_lokalt_brottsf%C3%B6rebyggande_arbete.pdf Läst 22.11.2020

Brottspåföljdsmyndigheten 2020. Finns att läsa:
[Startsida - Rikosseuraamuslaitos](#) Läst 27.11.2020

Ekblad, Stefan 2015. *Samarbete företag emellan inom byggbranschen – Kartläggning av F:ma Stefan Ekblads framtida partners*. Novia. Examensarbete. Finns att läsa:
[Ekblad_Stefan_Examensarbete.pdf \(theseus.fi\)](#) Läst 09.02.2021

Fältarna 2020. *Samverkansgrupp – Informationsblad till aktörer*.

Harju, Gabriella 2013. *Hur den professionella kan förebygga ungdomsvåld – En litteraturstudie*. Arcada. Examensarbete. Finns att läsa:
[Hur den professionella kan förebygga ungdomsvåld : En litteraturstudie \(theseus.fi\)](#) Läst 18.10.2020

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn 1997: *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Översättning: Nilsson, Björn. Lund, Studentlitteratur.

Huldén, Robin 2019. *Förebyggande polisarbete i Raseborg – Ett operationellt lärdomsprov om utvecklingen av det förebyggande polisarbetet i Raseborg*. Polisyreshögskolan. Lärdomsprov. Finns att läsa:
[Förebyggande polisarbete i Raseborg : ett operationellt lärdomsprov om utvecklandet av det förebyggande polisarbetet i Raseborg \(theseus.fi\)](#) Läst 08.07.2020

Inrikesministeriet 2020. *ENSKA Polisens strategi för förebyggande arbete 2019 – 2023*. Finns att läsa:
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161344/SM_12_19_Polisens%20strategi%20for%20forebyggande%20arbete.pdf Läst 29.07.2020

Institutet för hälsa och välfärd 2020: *Checklista för riskbedömning (MARAK)*. Finns att läsa:
[Blanketter för att dokumentera våld i nära relationer och inom familjen - Barn, unga och familjer - THL](#) Läst 24.11.2020

Jordan, Sabina 2019: *Polisyreshögskolan – Forskning, utveckling och innovationer*. Föreläsning 09.09.2019.

KiVa 2021: *KiVa skola programmet*. Finns att läsa:
[KiVa Skola® är ett åtgärdsprogram för att motarbeta mobbning. | KiVa Skola-åtgärdsprogram mot mobbning](#) Läst 17.02.2021

Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård. Finns att läsa:

[Landskapslag \(1995:101\) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård | Ålands landskapsregering \(regeringen.ax\)](#) Läst 18.08.2020

Medlingsbyrån 2021. Finns att läsa:

[medlingsbyran.ax – www.medlingsbyran.ax](#) Läst 18.02.2021

Norrtälje kommun 2020 a: *Trygg i Norrtälje kommun – TiNK-enkäten*. Finns att läsa: [TiNK-enkäten \(norrtalje.se\)](#) Läst 24.11.2020

Norrtälje kommun 2020 b: *Trygg i Norrtälje Kommun – Verksamheten*. Finns att läsa: [tink-org-folder-2016.pdf \(norrtalje.se\)](#) Läst 24.11.2020

Patel, Runa & Davidson, Bo 2011: *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Upplaga 4. Lund, Studentlitteratur AB.

Rikspolisstyrelsen 2014: *Social insatsgrupper – Vad är det?* Finns att läsa: [Sociala insatsgrupper - vad är det .pdf](#) Läst 25.11.2020

Rådet för brottsförebyggande 2020 a: Finns att läsa:

<https://rikoksentorjunta.fi/sv/material-for-att-forebygga-brott-bland-unga> Läst 04.05.2020

Rådet för brottsförebyggande 2020 b: *God praxis, MARAK*. Finns att läsa:

[God praxis - Rikoksentorjunta - Brottsförebyggande.fi](#) Läst 24.11.2020

Sandell, Jannica 2017: *Våld i nära relationer – En fenomenografisk undersökning av institutionella professionella personers uppfattning av samarbete med Ålands polismyndighet*. Polisyrkeshögskolan. Lärdomsprov. Finns att läsa:

[Våld i nära relationer : en fenomenografisk undersökning av institutionella professionella personers uppfattning av samarbetet med Ålands polismyndighet \(theseus.fi\)](#) Läst 08.07.2020

Sjöberg, Robin 2018. *Ett plus ett blir mer än två – En fenomenografisk undersökning om polisens samarbete gällande trafikövervakning i Österbotten*. Polisyrkeshögskolan.

Lärdomsprov. Finns att läsa:

[Ett plus ett blir mer än två - en fenomenografisk undersökning om polisens och gränsbevakningens samarbete gällande trafikövervakning i Österbotten \(theseus.fi\)](#) Läst 19.11.2020

Statskontoret 2017: *Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel*. Finns att läsa:

[Frivillig samverkan mellan myndigheter - några exempel \(statskontoret.se\)](#) Läst 21.11.2020

Statsrådet 2019a: *Undersökning: För att förebygga ungdomsbrottslighet krävs stöd, rehabilitering och eftervård*, stadsrådets pressmeddelande 209/2019 (25.04.2019). Finns att läsa:

[Undersökning: För att förebygga ungdomsbrottslighet krävs stöd, rehabilitering och eftervård \(valtioneuvosto.fi\)](#) Läst 04.05.2020

Statsrådet 2019b: *Vem ingriper när unga begår brott? – Yrkesmänniskornas och de ungas synpunkter på tjänsterna samt tjänsterna ur kostnadssynvinkel*. Finns att läsa:

[Kuka vastaa nuorten rikoksiin? : Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin - Selvitys- ja tutkimustoiminta \(tietokayttoon.fi\)](#) Läst 04.05.2020

Svensk ordbok 2009. Finns att läsa:

[samarbete | SO | svenska.se](#) Läst: 21.11.2020

Ålands polismyndighet 2020. Finns att läsa:
www.polisen.ax Läst 04.05.2020

BILAGOR

Bilaga 1 Intervjufrågor

1. Hur ofta stöter du på ungdomsbrottslighet, eller mönster hos ungdomar som kan påminna om brottslighet, i ditt arbete?
  - a. Mer sällan än en gång i veckan
  - b. En gång per vecka
  - c. Oftare än en gång per vecka
2. Vad gör du/ni för åtgärder mot sådan verksamhet och/eller mönster bland ungdomar i ditt arbete/på din arbetsplats? Om verksamheten eller mönstret finns.
  - a. Finns det några förebyggande åtgärder mot ungdomars brottsliga verksamhet eller mönster ni gör vid ditt arbete?
3. Hur ofta samarbetar du/din instans med andra myndigheter eller aktörer för att utföra åtgärder mot ungdomars brottsliga beteende?
  - a. På vilket sätt är detta samarbete utformat?
4. Hur ofta samarbetar du/din instans med andra myndigheter/aktörer i förebyggande syfte för att motarbeta ungdomars brottslighet.
  - a. På vilket sätt är detta samarbete utformat?
5. Vad är din åsikt om hur myndighetssamarbetet fungerar angående förebyggande verksamhet mot ungdomsbrottslighet på Åland idag?
  - a. Är tröskeln till att ta kontakt hög?
  - b. Finns det rutiner för samarbetet?
  - c. Vems ansvar är det att initiera detta samarbete, samt vems initiativ är det att följa upp?
6. Anser du att samarbetet kring förebyggandet av ungdomars brottsliga beteende behöver utvecklas på Åland?
  - a. Om ja, specificera hur.
  - b. Om nej, lyft fram varför, och förtydliga vad som fungerar bra i nuläget.
7. Är du bekant med någon verksamhetsmodell för förebyggande av ungdomsbrottslighet som används på andra ställen? Till exempel Ankarverksamheten på fastlandet.
8. Tror du att en mera strukturerad verksamhetsmodell för förebyggande av ungdomsbrottslighet till exempel Ankarverksamheten skulle fungera bra på Åland?
  - a. Vem skulle leda en sådan verksamhet och vilka samarbetspartners behöver ingå? Hur skulle den verksamheten fungera i praktiken?